Шарэцкі чакае тлумачэнняў ад КДБ (стар. 2)
Рэферэндум: да гісторыі пытання (стар. 4)

СВАБОДА

Год заснавання 1902
Выходзіць з 1990
Галоўны рэдактар Ігар Гермянчук
Заснавальнік і выдавец Павел Жук
Наклад 90.000
Адрас рэдакцыі:
220088, Мінск, вул.Іванаўская, 56
Тэл./факс 2 362 441

20 верасня 1996 г. | № 71 | Кошт свабодны

Чарнобыль ізноў можа выбухнуць?

Не выключана, што ў «саркафагу» Чарнобыльскай АЭС можа пачацца новая ланцуговая рэакцыя.

16 верасня ў 18:20 тры прыборы, устаноўленыя ў «саркафагу» Чарнобыльскай АЭС, паказалі павышэнне нейтроннага патоку. Гэта можа сведчыць аб узнікненні ланцуговай рэакцыі рэшткаў ядзернага паліва. Па звестках з міністэрства экалагічнай бяспекі Украіны, у 19:04 паказанні прыбораў вярнуліся да нармальнай велічыні.

Падобны выпадак ужо быў зафіксаваны 12 верасня, калі павысіліся паказанні двух прыбораў у іншым памяшканні ЧАЭС. Гэтыя факты будуць расследаваць спецыяльныя камісіі. Некаторыя спецыялісты выказваюць думку, што паказанні прыбораў змяніліся на кароткі час з прычыны збояў у сістэме кантролю. Аднак калі сістэма можа даваць «збоі», то дзе гарантыя, што сітуацыя ўвогуле кантралюецца?

УНІАН — БелаПАН

Ігналінскую АЭС узялі пад кантроль

На гэтым тыдні (18 верасня) пачалася эксперыментальная эксплуатацыя аўтаматызаванай сістэмы радыяцыйнага кантролю ў зоне ўплыву Ігналінскай АЭС, якая размешчаная ў чатырох кіламетрах ад беларускай тэрыторыі.

Сістэма ўяўляе сабою дзевяць датчыкаў аўтаматычнага кантролю радыяцыйнай абстаноўкі, якія ўстаноўленыя паблізу мяжы з Літвой у Браслаўскім раёне. Яны будуць пастаянна вымяраць узровень радыяцыі, і ў выпадку аварыйнай сітуацыі інфармацыя з датчыкаў праз 4 хвіліны паступіць у мінскі Цэнтр радыяцыйнага кантролю і маніторынгу.

Гэты праект фінансаваў Еўрапейскі Саюз, а выканала яго нямецкая фірма «Хорман». Цяпер пытанне ў тым, ці дасць Захад грошы, каб узяць пад такі ж кантроль астатнія тры АЭС (Чарнобыльскую, Смаленскую і Ровенскую), якія таксама размешчаныя паблізу Беларусі.

Мікола ГРЫНЯВІЦКІ

ЧУТКІ

Усіх цікавіць «Джамба»

У журналісцкіх колах цыркулююць звесткі, нібыта ў Мінску ёсць нейкі чалавек па мянушцы «Джамба», які, па словах дасведчаных людзей, «валодае ўсёй інфармацыяй і планамі Лукашэнкі». Выхад на «Джамбу» актыўна шукаюць цяпер не толькі апазіцыйныя сілы Беларусі, але і афіцыйная Расія. Кажуць, калі да тандэма далучыцца «контрразведчык Глафіра», то гэта можа кардынальна паўплываць на выніکі запланаванага рэферэндуму.

Б.П.

Карпенка павысіў голас – і яго адразу пачулі

Парламент пераадолеў чарговы крызіс

Пачатак і канец чарговай «чорнай паласы» ў жыцці парламента звязаны з канкрэтнымі падзеямі. Пачалася яна заявай Сямёна Шарэцкага, у якой ён папрасіў парламентарыяў вызначыцца з даверам да старшыні. Скончылася ж — разам з «дыпламатычнай» місіяй у Мінск лідэра расійскіх камуністаў Генадзя Зюганава.

Гэты перыяд стаў для Вярхоўнага Савета яшчэ адным выпрабаваннем на жыццяздольнасць, і справіўся з ім ВС даволі паспяхова. Па ўсім відаць, уключыліся механізмы самазахавання, якія не даюць збою нават у самыя складаныя моманты. Першым «бар'ерам» была прапанова С.Шарэцкага. Ён сказаў літаральна наступнае: *«Я сам хацеў бы паставіць пытанне аб старшыні Вярхоўнага Савета ў парадак дня нашай сесіі... Калі ваш давер ёсць, я і далей буду працаваць сумленна, як і працаваў»*. Прыводжу гэтую цытату дзеля таго, каб выправіць недакладнасць беларускага тэлебачання і некаторых дзяржаўных газет, якія паспяшаліся паведаміць, што спікер прасіўся ў адстаўку. Гэтага не было. Старшыня зрабіў сапраўды непрадказальны, але і, як потым высветлілася, хітры ход: ведаючы аб патаемным зборы подпісаў за недавер усяму прэзідыуму, ён прыкрыў кіраўніцтва ВС уласным аўтарытэтам — і не толькі перамог, але і прымусіў апанентаў «прасіць прабачэння». Ва ўсякім разе лідэр прапрэзідэнцкай фракцыі «Згода» Уладзімір Канаплёў нават запэўніў Шарэцкага (спадзяемся, шчыра), што ніхто яго здымаць з пасады не збіраецца. А потым тое самае пацвердзіў і віцэ-спікер Юрый Малумаў, якому ў той дзень таксама пагражала адстаўка — гэтага ўпарта дамагаўся Павел Знавец. У выніку 22 дэпутаты прагаласавалі за тое, каб уключыць у парадак дня пытанне аб даверы старшыні, а 74 былі супраць.

Што ж, гэта — перамога, хоць і не ашаламляльная. У зале паседжанняў у той дзень было прыкладна 150 дэпутатаў. Атрымліваецца, што 50 адсядзеліся ў акопах, не падымаючы галавы. Магчыма, менавіта ў гэтых галовах ужо выспяваюць планы, як без ахвяр выйсці з бітвы, якая пагражае знішчэннем абодвум бакам. На гэтых людзей і вырашылі зрабіць стаўку аўтары чарговай версіі «нулявога варыянту».

У сераду 18 верасня парламентарыі атрымалі праект новай пастановы ВС «Аб рэспубліканскім рэферэндуме», падпісаны кіраўнікамі фракцый аграрыяў Мечыславам Гіруцем і камуністаў Сяргеем Калякіным. Канстатуючы ў звароце да дэпутатаў прапісныя ісціны («мудрасць палітыкаў заключаецца ў тым, каб пры вострых сітуацыях шукаць шляхі выхаду, ісці на кампраміс і знаходзіць рашэнні, якія б забяспечылі спакой у грамадстве»), аўтары дакумента выказаліся за зварот да прэзідэнта з прапановай адклікаць ягоны праект Канстытуцыі, узамен зрабіўшы тое ж самае з парламенцкім варыянтам, пасля чаго стварыць пагадняльную камісію (па 10 чалавек з кожнага боку), выпрацаваць агульны тэкст, вынесці яго на ўсенароднае абмеркаванне — і ўжо толькі тыя моманты, па якіх не будзе дасягнутая згода, прапанаваць на рэферэндум.

Пры гэтым праект пастановы прадугледжваў ахвяру ў выглядзе адмены не толькі прызначанага на 24 лістапада рэферэндума, але і давыбараў у парламент. Гэты апошні пункт дакумента стаў той самай «маленькай» памылкай, якая выклікала абурэнне дэпутатаў ў дачыненні да ўсяго праекта. Першым рашучы пратэст супраць адмены выбараў выказаў Мечыслаў Грыб, яго падтрымалі прадстаўнікі «Грамадзянскага дзеяння». Нарэшце Генадзь Карпенка, нават павысіўшы голас, заявіў, што торг у такіх прынцыповых пытаннях немагчымы, трэба стаяць на абвешчанай пазіцыі, а таму, каб не ганьбіць парламент, варта зусім зняць праект з абмеркавання.

Дыскусія супала з момантам, калі Сямён Шарэцкі пакінуў Авальную залу, каб прыняць у сваім кабінеце Генадзя Зюганава. Гэта, магчыма, і аказала ўплыў на далейшыя падзеі. Ва ўсякім разе праект пастановы сапраўды быў хутка зняты з абмеркавання і адпраўлены на дапрацоўку, прычым без асаблівага супраціўлення камуністаў і аграрыяў. Парламенцкія аглядальнікі выказалі такую версію: пастанова рыхтавалася як падарунак Зюганаву, але паколькі з ёю ўсё роўна спазніліся — дык няма чаго спяшацца. Толькі ў чацвер новы, узгоднены варыянт пастановы аб «нулявым варыянце» быў прыняты за аснову. Цяпер спрэчкі можна весці хоць сабе і тыдзень — адцягваючы час і чакаючы прэзідэнцкіх пасланцоў з белым сцягам.

На ўзмацненне пазіцыі ВС будзе працаваць і прынятая па асабістай просьбе Віктара Ганчара пастанова са складанай назвай «Аб рэалізацыі п.5 Пастановы ВС РБ «Аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму РБ і мерах па яго забеспячэнні». Па словах старшыні ЦВК, калі б за гэты дакумент не прагаласавалі, Цэнтрвыбаркам застаўся б без прававой падтрымкі. Цяпер механізм арганізацыі рэферэндума і выбараў, прызначаных на 24 лістапада, уключаны — і спыніць яго будзе нялёгка. У кожным разе парламент прадэманстраваў, што ён ад даты 24 лістапада не адмаўляецца і пойдзе насустрач прэзідэнту толькі ў выпадку, калі той сам пачне рэалізацыю «нулявога варыянта». Па звестках некаторых членаў прэзідыума ВС, ёсць пэўныя падставы меркаваць, што А.Лукашэнка схіляецца да неабходнасці кампрамісу з парламентам.

Алег ГРУЗДЗІЛОВІЧ

Зюганаў-«міратворца»

Два дні (18 і 19 верасня) у Мінску знаходзілася дэлегацыя кампартыі Расійскай Федэрацыі на чале з яе кіраўніком Генадзем Зюганавым.

Акрамя аховы і памочнікаў, галоўнага камуніста Расіі суправаджаў старшыня расійскага Аграрнага саюза Васіль Старадубцаў, вядомы сваім удзелам у ГКЧП. Спачатку дэлегацыя правяла перамовы за зачыненымі дзвярыма з кіраўніцтвам ПКБ. Затым Генадзь Зюганаў сустрэўся са старшынёй Канстытуцыйнага суда Валерыем Ціхінем. Потым ён гутарыў са спікерам парламента Сямёнам Шарэцкім, пасля чаго прыйшоў у Авальную залу, дзе адказаў на пытанні дэпутатаў розных фракцый і накіраваўся на сустрэчу з прэм'ер-міністрам Міхаілам Чыгіром. Учора (19 верасня) Генадзя Зюганава прыняў прэзідэнт Лукашэнка, які запрасіў для дыялогу з маскоўскім госцем «сваіх» камуністаў.

Па сваёй насычанасці візіт Генадзя Зюганава яўна перасягнуў кароткачасовы экспромт сакратара Савета бяспекі Аляксандра Лебедзя і дырэктара інстытута новага замежжа Канстанціна Затуліна. У адрозненне ад іх, Генадзь Зюганаў, які прыбыў у Мінск «з міратворчымі мэтамі», сустрэўся з кіраўніцтвам абодвух канфліктуючых бакоў. Галоўны расійскі камуніст назваў сябе *«найбольш легітымным расійскім палітыкам»*, спасылаючыся на тое, што на прэзідэнцкіх выбарах атрымаў больш за 30 мільёнаў галасоў.

Зюганаў сказаў, што перад прыездам у Мінск ён меў кансультацыі з кіраўніцтвам Федэральнага сходу і прэм'ер-міністрам Віктарам Чарнамырдзіным. Некаторыя аналітыкі выказвалі меркаванне, што пасля сустрэчы з Сямёнам Шарэцкім і кіраўніцтвам ПКБ Генадзь Зюганаў адмовіцца ад сустрэчы з Лукашэнкам. Аднак лідэр КПРФ палічыў гэта непрымальным варыянтам, бо ён павінен «аддзячыць» беларускаму прэзідэнту за маральную падтрымку (а за фінансавую?) на расійскіх прэзідэнцкіх выбарах.

На здымку: Г. Зюганаў, В. Старадубцаў і С. Шарэцкі.

Генадзь Зюганаў неаднаразова падкрэсліваў на сустрэчы з дэпутатамі, што не жадае ўмешвацца ва ўнутраныя справы Беларусі, аднак выказаў свой погляд на канфлікт паміж прэзідэнтам і парламентам, чым ён *«вельмі занепакоены»*. Зюганаў спадзяецца, што справа не дойдзе да «расійскага варыянту», калі ў Маскве з'явіліся танкі.

Адказваючы на пытанні парламентарыяў, лідэр расійскіх камуністаў часта спасылаўся на расійскі вопыт. На ягоную думку, *«канстытуцыі пішуцца народам для ўлады, а не наадварот. Калі ўлада піша канстытуцыю пад асобнага чалавека, то заўтра можна сутыкнуцца з яшчэ большымі праблемамі, чым сёння»*. Лідэр КПРФ прачытаў лукашэнкаўскую канстытуцыю і заўважыў, што многае «перекочевало» з расійскага асноўнага закона ў беларускі праект. Зюганаў лічыць, што расійская Канстытуцыя дае прэзідэнту больш паўнамоцтваў, *«чым у Мітэрана і Клінтана разам узятых»*. Зюганаў сказаў, што выступае за *«нармальны баланс»* усіх галінаў улады, таму што *«ўся ўлада ў адных руках — гэта не моцная ўлада»*. Ён упэўнены, што *«мілая, брацкая Беларусь ніколі не дапусціць нават намёку на фашызм»*. Лідэр КПРФ скептычна ставіцца да прыняцця Канстытуцыі на рэферэндуме. Расійскі вопыт сведчыць, што *«прыняцце Канстытуцыі на рэферэндуме прывяло да вельмі сур'ёзнага дысбалансу. Гэта вельмі складаны дакумент, які патрабуе вывучэння, і насельніцтва не гатовае для яго хуткага ўспрыняцця. Гэта можа ўскладніць абстаноўку і прывесці да вельмі складаных наступстваў»*. Чытаў Генадзь Зюганаў і твор эпісталярнага жанру, які нядаўна атрымаў ад Жырыноўскага спікер ВС Шарэцкі. На думку Зюганава каментаваць выказванні Уладзіміра Вольфавіча *«самая няўдзячная справа»*. Па словах лідэра камуністаў, гэтае пісьмо не выклікае нічога, *«акрамя сумнай усмешкі»*. Ён параіў не звяртаць увагі *«на падмётныя лісты»*.

Лідэр КПРФ лічыць, што праблемы трэба вырашаць *«за агульным сталом»*, а калі ўзнікаюць пытанні юрыдычнага характару, звяртацца да Канстытуцыйнага суда, дзе, па яго словах, працуюць *«вельмі кваліфікаваныя людзі»*.

На прэс-канферэнцыі Генадзь Зюганаў вельмі стрымана каментаваў перамовы з прэзідэнтам Лукашэнкам. Па ягоных словах, гаворка ішла найперш пра сацыяльна-эканамічную сітуацыю ў Расіі і Беларусі, а таксама пра інтэграцыю. Шэф расійскіх камуністаў лічыць, што галіны ўлады ў Беларусі *«маюць палітычную волю і жаданне вырашаць пытанні дабром»*. Развітваючыся з лідэрамі ПКБ, Генадзь Зюганаў параіў *«не гарачыцца»*.

Алесь ДАШЧЫНСКІ

Як Дзік «здаў» прэзідэнта

«Згодна з маімі абяцаннямі беларускаму народу, выбары і рэферэндум з рэспубліканскага бюджэта фінансавацца не будуць».

Такое распараджэнне прэзідэнт Лукашэнка накіраваў міністру фінансаў П.Дзіку ў адказ на ягоны запыт. «Здаў» прэзідэнта сам міністр фінансаў, які спрабаваў (спасылаючыся на гэтае распараджэнне) растлумачыць на сесіі дэпутатам, чаму ён не выконвае рашэнне парламента аб правядзенні выбараў і рэферэндума 24 лістапада і не пералічае на гэта грошы, закладзеныя ў бюджэт на 1996 год.

Прыпёрты да сценкі жорсткімі патрабаваннямі дэпутатаў «отчитаться», П.Дзік паспрабаваў ускласці частку віны і на старшыню Цэнтрвыбаркама В.Ганчара. У прыватнасці, ЦВК быў абвінавачаны ў тым, што своечасова не прадставіў каштарыс выдаткаў на выбары. Прыводзячы і аргумент, быццам бы закладзеная ў бюджэце сума ў 19,6 млрд. рублёў, патрэбная на выбары, цяпер узрасла да 52,3 млрд.

Старшыня ЦВК Віктар Ганчар абверг звесткі Паўла Дзіка, назваўшы іх дэзінфармацыяй. Па ягоных дадзеных, у выпадку сумяшчэння выбараў у Вярхоўны Савет, мясцовыя Саветы і рэферэндуму агульныя выдаткі не перавысяць 38 млрд. рублёў. Ганчар заявіў, што Цэнтрвыбаркам своечасова абгрунтаваў свае патрэбы, у тым ліку і структураваў выдзяленне сродкаў у часе: да 1 верасня — 4 мільярды, да 1 кастрычніка — 8,63 мільярда, да 15 лістапада — 7 мільярдаў рублёў. Аднак дагэтуль ні капейкі з гэтых грошай на рахунак Цэнтрвыбаркама не паступіла, што і змусіла старшыню ЦВК катэгарычна заявіць: *«Міністэрства фінансаў груба не выконвае закон аб бюджэце на 1996 год».* Віктар Ганчар паведаміў таксама, што ён звярнуўся да Генеральнага пракурора Васіля Капітана, каб той прыцягнуў міністра фінансаў да адказнасці за парушэнне Закона аб бюджэце.

Між тым нявырашаным засталося пытанне аб адказнасці аўтара вышэй цытаванага распараджэння. Юрысты характарызуюць гэта як прававое дзівацтва і сцвярджаюць, што, акрамя парушэння Закона аб бюджэце, тут ёсць відавочная перашкода ажыццяўленню права грамадзян на выбары, што згодна з артыкулам 130 Крымінальнага кодэкса караецца зняволеннем на тэрмін да 3 гадоў.

Алег ГРУЗДЗІЛОВІЧ

Камуністы прапануюць нічыю

«Калі цяпер правесці рэферэндум, то сярод тых, хто на яго прыйдзе, — 90% прагаласуюць за праект прэзідэнцкай канстытуцыі, бо тэкст яе ніхто не чытае і не ведае. Але калі патлумачыць людзям, што канкрэтна прапануе прэзідэнт, то не набярэцца і 20 працэнтаў».

Такое меркаванне выказаў на прэс-канферэнцыі кіраўнік фракцыі камуністаў у Вярхоўным Савеце Сяргей Калякін. Менавіта таму, падкрэсліў ён, дзяржаўныя СМІ сталі непрыступнымі для апанентаў выканаўчай улады, тэлебачанне і радыё цалкам захапілі прапагандысты адміністрацыі прэзідэнта.

«Я гатовы сёння ўдзельнічаць ў тэледэбатах з любым спецыялістам прэзідэнцкай каманды і самім прэзідэнтам, — сказаў Калякін, — *каб патлумачыць людзям тое, што прапаноўвае ім Лукашэнка. Але я ўпэўнены, што прэзідэнт ніколі не пагодзіцца на такія дэбаты, бо народ убачыць, што кароль на самой справе голы».*

Ну думку С.Калякіна, канфліктную сітуацыю вакол рэферэндуму можна вырашыць шляхам «нулявога варыянта». Гаворка ідзе пра стварэнне пагаджальнай камісіі з удзелам прадстаўнікоў прэзідэнта, парламента і незалежных экспертаў. Калякін лічыць, што гэтая камісія магла б выпрацаваць адзіны праект Канстытуцыі, які вясной наступнага года можна было б вынесці на ўсенароднае абмеркаванне. Але гэта магчыма ў тым выпадку, калі Лукашэнка пагодзіцца на кампраміс і адмовіцца ад свайго варыянта канстытуцыі.

Лідэр камуністаў таксама падкрэсліў, што калі прэзідэнт насуперак закону прызначыць свой рэферэндум на 7 лістапада, то якімі б ні былі яго вынікі, яны не будуць мець ніякай юрыдычнай сілы. *«Гэта будзе не рэферэндум, а звычайнае апытанне грамадскай думкі»,* — адзначыў Сяргей Калякін.

Віктар ВАЛАДАШЧУК

Чаго баіцца Лукашэнка?

Былы міністр унутраных справаў Ю.Захаранка лічыць, што Лукашэнку патрэбна новая канстытуцыя, каб пазбегнуць крымінальнай адказнасці.

У інтэрв'ю карэспандэнту СВАБОДЫ генерал Захаранка звярнуў увагу на той факт, што з такой канстытуцыяй прэзідэнта нельга будзе адхіліць ад улады нават за крымінальнае злачынства.

Ю.Захаранка, у прыватнасці, сказаў: *«Паглядзіце, як напісана ў праекце: «прэзідэнт нясе адказнасць за дзяржаўную здраду і іншае цяжкае злачынства». А як быць з астатнімі злачынствамі, якія паводле Крымінальнага кодэксу не лічацца цяжкімі? Атрымліваецца, што Лукашэнка хоча вызваліць сябе ад крымінальнай адказнасці больш чым па 150 іншых злачынствах. Напрыклад, прэзідэнт не будзе несці адказнасць за незаконнае адкрыццё рахункаў за мяжой, за крадзяжы шляхам падману, прысваення і растратаў, за злоўжыванне службовым становішчам, за перавышэнне ўлады, за службовы падман, за паклёп і г.д. Ясна, што прэзідэнт невыпадкова такім чынам забяспечвае сабе неабмежаваны царскі імунітэт. Некаторыя з пералічаных вышэй злачынстваў Лукашэнка ўжо ўчыніў і па дзеючым заканадаўстве павінен несці крымінальную адказнасць. Аднак, стварыўшы для сябе канстытуцыю, гэты чалавек вырашыў стаць вышэй закона».*

Валодзя ЯНЧУК

Слова ў абарону свабоды слова

17 верасня Міжнародны форум «Улада і свабода слова», пра які пісала наша газета ў мінулым нумары, закончыў сваю пяцідзённую працу. Яскравым заканчэннем форуму стала ўзнагароджанне вядомых беларускіх журналістаў прэміяй і медалём Алеся Адамовіча.

У аўторак 17 верасня ўдзельнікі форуму накіраваліся ў Музей матэрыяльнай культуры Дудуткі ў Пухавіцкім раёне. Удзельнікі форуму не толькі падзівіліся на аднаўлены вятрак, пагледзелі ганчарную і дрэваапрацоўчую майстэрні, паркі і крынічкі былой сядзібы графаў Ельскіх, не толькі пачулі музыку беларускіх кампазітараў XVIII—XIX стагоддзяў, але і працавалі працу. У прыватнасці, быў канчаткова дароблены тэкст рэзалюцыі форуму. Пасля неаднаразовых правак і ўдакладненняў гэты дакумент прыняў наступную форму:

«Міжнародны форум, скліканы ў Мінску па ініцыятыве Беларускага, Шведскага і Расійскага PEN-цэнтраў, занепакоены ўціскам свабоды слова ў Беларусі. Форум бачыць ў гэтых падзеях праяўленне ўзрастаючай нецярпімасці адміністрацыі прэзідэнта да крытыкі. Мацнее пагроза ўсталявання аўтарытарнага рэжыму з усім комплексам яго драматычных наступстваў.

У такіх варунках асаблівая адказнасць ускладаецца на сусветную грамадскую думку. Міжнародны форум звяртаецца з заклікам да пісьменнікаў і журналістаў сусветнага супольніцтва, прыхільных ідэалам дэмакратыі, усвядоміць драматызм становішча ў Беларусі і спрыяць абароне правоў чалавека».

Пералічыўшы асноўныя прыклады парушэння свабоды слова ў Беларусі, пісьменнікі розных краінаў заяўляюць: *«Без свабоды слова ніякі рэферэндум, ніякае палітычнае рашэнне не можа лічыцца законным.*

Удзельнікі форуму патрабуюць спыніць заплахванне сродкаў масавай інфармацыі з боку прэзідэнта; вярнуць радыёстанцыі 101.2 права на свабоднае вяшчанне; расследаваць пераслед дзеянні супраць журналістаў і прыцягнуць да адказнасці вінаватых».

Удзельнікі форуму таксама прынялі рэзалюцыю з патрабаваннем неадкладнага вызвалення неабгрунтавана асуджаных сямі грамадзянаў Украіны, якія ўдзельнічалі ў мірнай маніфестацыі «Чарнобыльскі шлях» 26 красавіка ў Мінску.

І, нарэшце, лагічным і прыемным заканчэннем працы форуму стала ўзнагароджанне вядомых журналістаў прэміяй і медалём Алеся Адамовіча. *«Гэтыя людзі ў поўным сэнсе героі нашай сённяшняй дэмакратыі»,* — сказаў, прадстаўляючы лаўрэатаў, прэзідэнт беларускага PEN-клуба Васіль Быкаў. У галіне радыёпубліцыстыкі ўзнагароду атрымаў карэспандэнт беларускай службы «Радыё Свабода» **Віталь Тарас**, за тэлевізійную публіцыстыку — карэспандэнт тэлекампаніі НТВ у Беларусі **Аляксандр Ступнікаў** і аўтар праграмы «Беларускі дом» на БТ **Людміла Хейдарава**, за кінапубліцыстыку — аўтар сцэнарыя **Рыгор Барадулін** і рэжысёр **Сяргей Пятроўскі** (стваральнікі кінафільма «Забораўна», прысвечанага падзеям Другой сусветнай вайны).

Прэмію ў галіне газетнай публіцыстыкі *«за высокі прафесіяналізм у барацьбе супраць аўтарытарнай дыктатуры ў Беларусі»* атрымаў галоўны рэдактар СВАБОДЫ **Ігар Гермянчук**. Прымаючы ўзнагароду, лаўрэат падкрэсліў, што ні ў якім разе не адчувае сябе героем. «Мы проста робім сваю справу на сваёй зямлі — і імкнемся працаваць сумленна і прафесійна», — сказаў Ігар Гермянчук. Супрацоўнікі газеты ад усёй душы віншуюць усіх лаўрэатаў з узнагародай.

Віталь ЦЫГАНКОЎ

«Грамадзянскае дзеянне» ўзмацнілася

Дэпутат Вярхоўнага Савета Генадзь Цярэня, былы кіраўнік упраўлення па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю міністэрства ўнутраных справаў Беларусі, падаў заяву аб уступленні ў фракцыю «Грамадзянскае дзеянне».

У інтэрв'ю СВАБОДЗЕ новы "грамадзянін" паведаміў, што ягоны выбар абумоўлены супадзеннем палітычных поглядаў і тым, што фракцыя Багданкевіча "дэманструе сапраўды грамадзянскую пазіцыю, высокі прафесійны ўзровень і адрознівацца баявітасцю". Цярэня мае дзве адукацыі — эканамічную і юрыдычную. Увесь час працаваў у міліцыі, даслужыў да чыну палкоўніка. У лютым гэтага года пайшоў у запас, звольніўшыся з пасады кіраўніка ўпраўлення па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю, і перайшоў на сталую працу ў Вярхоўны Савет.

«Сёння вырашаецца, быць ці не быць дэмакратыі ў Беларусі, і таму я не бачу магчымасці заставацца нейтральным. Гэтае пытанне маральнага выбару для ўсіх нас, у тым ліку і прэзідэнта», — патлумачыў дэпутат, чаму менавіта цяпер ён зрабіў такі крок. Сваё стаўленне да прэзідэнта Генадзь Цярэня вызначыў наступным чынам: *«Бачна, што ён недастаткова падрыхтаваны да той высокай пасады, якую заняў».* Дэпутат не ставіць сваёй мэтай заўсёды быць у жорсткай апазіцыі да прэзідэнта, аднак падкрэслівае, што любой службовай асобе нельга парушаць законы. *«Я не бачу іншага шляху для Беларусі, як шлях пабудовы дэмакратычнай грамадскай супольнасці на падставе законаў і дзеючай Канстытуцыі»,* — сказаў Генадзь Цярэня.

Алег ГРУЗДЗІЛОВІЧ

«Шэрая кніга» для беларусаў

Нядаўна зарэгістраванае Таварыства беларускай школы мае намер выдаць на Беларусі сваю «Шэрую кнігу».

«Каляровыя» кнігі выдаваліся ў многіх краінах. Пра фашысцкі тэрор была, напрыклад, выдадзеная «Карычневая кніга» ў Германіі, у Партугаліі — «Чорная». Добра вядомая «Чырвоная кніга» з рэдкімі раслінамі і жывёламі. *«У беларускай «Шэрай кнізе» мы збіраемся сабраць факты па дыскрымінацыі беларускай мовы, па знішчэнні беларускамоўных школ, класаў, дзіцячых садкоў,* — гаворыць віцэ-прэзідэнт ТБШ Алесь Лозка. — *Вядома, з прозвішчамі і пасадамі тых, хто гэта робіць. Мы думаем, што яна выклікае цікавасць і жыхароў Беларусі, і міжнароднай супольнасці».* Кантактныя тэлефоны ТБШ у Мінску — 248-33-02, 232-47-01

Наталля ВАЛАКІДА

«Нячэсныя» рабочыя

Цікавыя вынікі дало апытанне, праведзенае на Мінскім заводзе аўтаматычных ліній.

Пасля таго, як дзяржаўныя СМІ дружна пачалі паведамляць пра «гарачае жаданне працоўных калектываў» пералічыць грошы на правядзенне прэзідэнцкага рэферэндуму, Свабодны прафсаюз Мінскага завода аўтаматычных ліній правёў сярод рабочых свае апытанне. На заводзе працуе 2.500 чалавек. У анкеце стаяла адно пытанне: *«Ці згодныя Вы фінансаваць рэферэндум з прыбытку завода?».*

Вынікі атрымаліся наступныя. Апытана было 985 работнікаў. З іх 941 чалавек (95,7%) выказаліся «супраць», 37 работнікаў (3,6%) сказалі «так», 7 чалавек (0,7%) — «устрымаліся».

Вынікі апытання Свабодны прафсаюз (у яго ўваходзіць трэцяя частка працоўных завода) накіраваў дырэктару, каб той прыслухаўся да меркавання людзей. Але старшыня Свабоднага прафсаюза завода Міхась Вотчын не выключае, што грошы могуць пералічыць такім чынам, што рабочыя і ведаць не будуць. *«Калі нашай адміністрацыі вельмі захочацца вызначыцца перад прэзідэнтам,* — кажа Вотчын, — *то няхай ахвяруе самым галодным прыхільнікам Лукашэнкі частку кітайскай тушонкі, якую мы атрымалі па бартэры».*

Валодзя ЯНЧУК

Шарэцкі чакае тлумачэнняў ад КДБ

На здымку: аператар КДБ здымае С.Шарэцкага і К.Ялавіца ў Навагрудскім раёне каля возера Свіцязь.

Нядаўняя паездка старшыні Вярхоўнага Савета С.Шарэцкага ў Навагрудскі раён разам з амерыканскім паслом К.Ялавіцам атрымала цікавы працяг

Сямёна Шарэцкага вельмі здзівіла (мякка кажучы) інтэрпрэтацыя Беларускім тэлебачаннем гэтага візіту. Гаворка ідзе пра той прымітыўны тэлесюжэт, дзе былі выкарыстаны відэазапіс, зроблены апаратамі КДБ. Паездка Шарэцкага з Ялавіцам была пададзеная як нейкая шпіёнская акцыя.

З гэтай прычыны спікер парламента накіраваў ліст шэфу КДБ з просьбай патлумачыць дзве рэчы: па-першае, на якой падставе ў дачыненні да старшыні ВС праводзілася аператыўна-вышуковае мерапрыемства, а па-другое — чаму аператыўныя відэазапіс быў выкарыстаны ў прапагандысцкіх мэтах.

Нам снова обещают светлое будущее

Здравствуйте, уважаемая Редакция.

Пишет вам пенсионерка. Когда-то, в далеком 1956 году, в программе КПСС, обещали нам, что в 1980 году будет построен коммунизм. 80-й год тогда для нас, десятиклассников, казался недосягаемо далеким. Но вот я уже на пенсии. И 80-й год остался далеко в прошлом, а коммунизма так и не построили. Хотя была категория людей, которая и в то время имела свой коммунизм, а простым людям только обещали счастье в будущем, мол, ваши дети будут жить при коммунизме. А теперь вот президент Лукашенко для детей наших обещает счастье, но дети ведь живут теперь. И где то счастье? Жили плохо, стали жить с некоторой стороны еще хуже.

Хотя, будучи кандидатом в президенты, Лукашенко обещал очень много: и работу всем, и цены не повышать, и затоваривание складов остановить. Тогда он заявил с экрана телевизора: «Я то подожду, но сможет ли ждать народ?». И вот, дождались на свою голову. Пенсия — чтоб только не умереть с голоду, а про достаток и речи нет.

Все время твердят, что нет денег. Но и те, что есть, пускают на ветер. Например, весной президент сорвал выборы — это ведь наши деньги, потому что выборы повторно надо было проводить.

Теперь президенту захотелось провести референдум. И для чего? Оказывается, чтобы «посоветоваться с народом». Народ уже выбрал своих представителей в парламент, вот пусть президент и советуется с депутатами, которым право на это доверил народ. А новый референдум — это наши деньги. Это снова повышение цен на хлеб, на молоко, проезд, коммунальные услуги...

Если по каждому поводу президент будет советоваться с народом через референдум, то мы без штанов останемся. Уже теперь по 3—4 месяца не платят денег на заводах, в колхозах, совхозах, а потом будет еще хуже. Слишком дорого обходится для народа подобное «советование».

Иногда слышишь: «А что один президент сделает. Тут кого ни поставь, так ничего не сделает».

Во-первых, президент не один. У него есть администрация, Кабинет министров, исполнительная «вертикаль» и т.д. А во-вторых, зачем народу вообще президент, если «кого ни поставь — ничего не сделает»? Не надо тогда никаких президентов. Достаточно парламента. А то еще на содержание президента, на его самолет, вертолет, пароход, охрану и прочее сколько наших денег уходит. Уж лучше эти деньги отдавать пенсионерам, больницам, а то там нет лекарств, хотя говорят по радио, что десятки тон гуманитарных лекарств поступают в Беларусь. А где они?

В своем выступлении в Гродно президент много раз повторил слова: «Этот нищий, обездоленный бедолага народ, эти врачи, учителя...». Но я не считаю себя обездоленной. Каждому человеку Богом дана своя доля. Одному — меньше, другому — больше. Но обездоленных нет. Есть нищие. Но кто же сделал этот народ нищим? Ведь сам президент Лукашенко уже семь лет в правящих кругах вращается, а теперь и вообще третий год правит страной. Тогда сколько еще этому трудолюбивому, работающему, умному народу быть нищим? Надоело. Не мешайте людям работать, соблюдайте основной закон и других призывайте к этому и тогда не будет ни нищих, ни бедолаг.

А референдумы к достатку не приведут, скорее разденут и разуют.

С уважением

ПОПОВА Надежда Константиновна, *г.Минск*

Да, да, уважаемые граждане. Нам предложено голосовать не за конституцию, под этим видом мы должны утвердить царское правление.

Почему же надо менять только-только принятую существующую Конституцию? Президент в опубликованном обращении к народу объясняет: *«Реальное осуществление конституционных норм, связанных с принципом разделения властей... показало не только их несовершенство, но и серьезные противоречия»*. Что же это за нормы такие? Это, по-видимому, нормы, которые не позволили правительству увеличить пенсионный возраст до 65 лет для мужчин и до 60 лет для женщин. А может быть, плоха конституционная норма, когда только с разрешения Верховного Совета можно отправлять наших детей-солдат для участия в военных конфликтах за пределами Беларуси?

Но уже точно плоха статья, запрещающая распоряжаться нашими деньгами (государственным бюджетом) одной личности, даже имеющей самый высокий административный чин. Если судить по прессе, то таких «плохих» конституционных норм набралось больше десятка. Впрочем, все эти нормы и так были нарушены. А нарушителем является «не Бог, не царь и не герой», которому народ доверил следить, чтобы никто не нарушал Конституцию, и которому дал должность президента.

Обратимся к президентскому проекту новой конституции. Первые три раздела конституции — это как бы внешний вид невесты. Здесь должно быть все красиво и для наших граждан, и для мировой общественности. Например, в статье 3 читаем: *«Единственным источником государственной власти и носителем суверенитета в Республике Беларусь является народ»*. Красота! Читаем дальше: *«Народ осуществляет свою власть непосредственно и через представительные органы в формах и пределах, определенных Конституцией»*. Уже не столь гладко. Что же это значит — «осуществляет свою власть непосредственно»? В статье 37 находим ответ: *«Непосредственное участие граждан в управлении делами общества и государства обеспечивается проведением референдумов, обсуждением проектов законов и вопросов...»*. Вот и вся непосредственная народная власть!

Но, может быть, народу легко назначить референдум? Да нет. Президент может единолично назначить плебисцит, а по инициативе граждан это сделать практически невозможно. Судите сами: *«Республиканский референдум назначается президентом по предложению не менее 450 тысяч граждан»* (статья 74). Но не просто граждан. В Минске, например, возьмут да и соберут необходимое количество подписей. Чтобы этого не случилось, надо собирать подписи по всей стране — не менее, как по 50 тыс. подписей от каждой области и г.Минска. Учтите, что потом власти будут браковать подписные листы. Вот вам и вся демократия!

А как прикажете понимать следующий перл статьи 79: *«Президент осуществляет посредничество между органами государственной власти, государством и обществом»*. С каким это «государством» будут общаться наши органы государственной власти в нашем государстве через нашего президента? Но, если догадаться, что президент и есть это «государство», то все становится на свои места. Вы помните, как говаривал один Людовик? «Государство — это я!»

Чем дальше читаешь эту «конституцию», тем все упорнее мысль: ее составитель надеялся, что люди на нее посмотрят вскользь. А запомнят они ласкающие душу слова президента, что все они — дорогие ему соотечественники и что принятие этой конституции обеспечит процветание нашей Родины. К тому же президент заявлял (это было на встрече с предпринимателями), что народ наш «квелый», а «квелому» народу не до чтения больших статей. Еще было им сказано (в поездке по Пинскому району), что нашему народу нужен «вожак». Поэтому составитель нового проекта конституции и решил, что народ, не читая проекта, дружно проголосует за «вожака» — и все тут. Видимо, поэтому в статье 79 записано: *«президент олицетворяет единство народа»*. Может, это и будет когда-нибудь соответствовать действительности, но только не сейчас.

По словам самого президента, в настоящее время у нас «увеличилось политическое напряжение в обществе». Нынешний президент, надо прямо сказать, не смог не только «олицетворить единство народа», но с удручающим постоянством повторяет безуспешные попытки силового управления страной. Это напоминает заворачивание шурупа с помощью молотка. Ну что это за объединитель нации?

А чтобы что-то изменить в этой новой царской конституции, необходим референдум. А мы уже видели, как сложно по инициативе народа это сделать. Сам же царь-президент добровольно никогда не откажется от трона. Вот вам, бабушка, и Юрьев день! Но и это еще не все. Казалось бы, поцарствовал срок согласно царской конституции — и иди в свой любимый народ. Но нет, не хочет к народу идти царь-батюшка. Ему подавай пожизненное сенаторство! (См. статью 91). Вспомните, как президент клеймил позором депутатов Верховного Совета, которые хотели только два года неприкосновенности и сохранения места на бывшей работе.

Что тут больше говорить! У каждого из вас есть голова, которая должна думать не «квело», как на это надеется составитель царской конституции. Думайте, граждане рабочие, колхозники, учителя, врачи, депутаты, министры, безработные и предприниматели. Президент уже подумал. И не говорите своим детям потом, что вы в свое время ничего не поняли, что вы побоялись потерять кусок хлеба, что вас обманули.

На каждого мудреца довольно простоты. Думайте, люди. Думайте! Бесплатный сыр бывает только в мышеловке.

А.НИКОЛАЕВ,
рабочий, г.Минск

В день 7 ноября выберем себе царя?

РАДКІ З ЛІСТОЎ

Дзіўная рэч: народ Чачні за сваю незалежнасць кроў пралівае, а мы, так лёгка атрымаўшы суверэнітэт, гатовыя ад яго адмовіцца...

Алена ФРАЛОВА, *16 гадоў, г.Мінск*

Праўду кажа народная мудрасць: век жыві — век вучыся. Я ўжо жанчына немаладая, даўно на пенсіі, сама была настаўніцай, а толькі цяпер, здаецца, пачынаю разумець, дзе праўда. Мне горка і балюча, што два гады назад я горача агітавала за Лукашэнку. Наіўная, я сапраўды спадзявалася, што ён выканае свае абяцанні. Замест гэтага ён другі раз плюе мне ў твар сваім рэферэндумам.

Пытаецца пра зямлю. Мае бацькі купілі надзел у 1938 г., уся радня дапамагала. Дык у 1939 г. Саветы гэтую зямлю адабралі, абагулілі, а наша сям'я была ў спісах на вываз у Сібір на 30 чэрвеня 1941 — але вайна пачалася. Гэта — рана, якая баліць усё жыццё. Хай Лукашэнка не думае, што мы забыліся. Я не буду адказваць на пытанне пра зямлю. Я прагаласую супраць галоўнага зла — прэзідэнта і ягонай канстытуцыі.

Еўдакія Мікітаўна, *г.Мінск.*

Раней я не выпісваў вашую газету па беднасці сваёй (пенсія 340 тысяч), а звычайна СВАБОДАЙ дзяліўся са мной сусед, таму газету чытаў амаль рэгулярна. Цяпер жа сам выпісаў СВАБОДУ на IV-ты квартал. Вырашыў: лепш не даесці кавалак хлеба, але заўсёды мець праўдзівую інфармацыю пра тое, што творыцца ў краіне.

Аляксей БРУКОВІЧ, *г.Пружаны*

Яўка з павіннай змякчае віну

Не так гладка, як хацелася б, ідуць справы ў Лукашэнкі. Грамадзяне Беларусі з кожным днём усё больш упэўніваюцца, што словы прэзідэнта — гэта проста балбатня. Палітыка, заснаваная на хлусні, яшчэ ні адну краіну свету не вывела з крызісу. Лукашэнка спяшаецца правесці рэферэндум, бо баіцца. Баіцца, што давядзецца адказваць за «запушчаныя» заводы, за поўны развал сельскай гаспадаркі, за тыя мільёны долараў, якія ўдалося з Ціцянковым правесці міма дзяржаўнай кішэні, за «перамогу» над карупцыяй у вышэйшых эшалонах улады, за ўсё тое, што ён нарабіў за 2 гады прэзідэнцкага кіравання.

Прэзідэнт і ягонае акружэнне адчуваюць, што пэўнасці перамогі рэферэндуму няма. Таму яны стараюцца дыскрыдытаваць парламент, партыі, прафсаюзы — усіх, хто перашкаджае планам Лукашэнкі па ўзурпацыі ўлады. Лукашэнка ківае на Расію, што яна, маўляў, ягоныя дзеянні падтрымлівае. Але ж паглядзіце, хто падтрымлівае Лукашэнку ў Расіі — ўсякія жырыноўскія ды ільюхіны. Як любіць выказвацца сам Лукашэнка, «эти обанкротившиеся политиканы, за которыми не стоит народ». Сапраўды, апошнія выбары ў Расіі паказалі, што народу Расіі не патрэбныя пустасловы. Пахіснуўся трон пад Лукашэнкам — вось яны і кінулі ратаваць свайго «славянскага брата».

Слухай, гаспадзін прэзідэнт, годзе займацца «попу-лизмом». Шанц у цябе яшчэ ёсць: яўка з павіннай і шчырае раскаянне змякчае віну.

Аляксандр ЦЫНКЕВІЧ, *студэнт*

КАДРЫ

Электарат наступае

Референдум: из истории вопроса

Лукашенко не случайно увидел в гитлеровской модели государственного устройства образец для Беларуси

Валерий КАРБАЛЕВИЧ

Итак, снова референдум. Президент назвал это высшей формой демократии. Всех оппонентов референдума Лукашенко и официальные СМИ объявили противниками народовластия, отрицающими право людей выразить свою волю.

На самом деле это утверждение — совершенная демагогия. Оно рассматривает демократию чисто по-советски. Укоренившееся в нашем сознании представление о ней как о власти народа — несколько упрощенное.

Демократия возникла в Древней Греции и укоренилась в Европе как *власть собственников*. Считалось, что только **люди, имеющие собственность и платящие налоги**, имеют право участвовать в решении государственных дел, выбирать органы управления, определять, на что пойдут налоговые средства и т.д. Общество страховало себя от социальных катаклизмов имущественным избирательным цензом. Люмпены, т.е. люди без собственности, к участию в избрании органов управления не допускались — как неспособные сделать осознанный и ответственный выбор.

Эти правовые нормы зародились в Древней Греции и закрепились в Средневековой Европе. Например, в Полоцком вече могли участвовать только свободные хозяева. В городах Великого княжества Литовского, получивших магдебургское право, в органы городского самоуправления выбирали своих представителей только люди, владевшие определенным имуществом. Такие же законы в Европе действовали и при выборах парламентов. Только к концу XIX века европейские государства (США — в 20-е гг. XX в.) пришли к идее всеобщего равного избирательного права, **когда большая часть граждан стала собственниками**. К этому времени пролетариат из класса, которому «нечего терять, кроме своих цепей», постепенно превращался в средний класс.

Как только общество теряло эти страховочные механизмы — от демократии оставалось одно название. В Древнем Риме, когда численность люмпен-пролетариата (свободных граждан, имевших право голоса, но потерявших имущество) достигла критической массы, это дало возможность Юлию Цезарю осуществить переход от республики к империи.

Феномен тоталитаризма в первой половине XX в. объясняется тем, что на арену истории вышли *маргиналы*. Завершение промышленной революции, переход от земледельческой цивилизации к индустриальной сопровождались катастрофическими экономическими и идейно-психологическими кризисами. Миллионы разорившихся собственников, в первую очередь крестьян, вынужденно попали в положение маргиналов, т.е. людей, оказавшихся вне своей привычной социальной среды, поменявших профессию, культурные корни, образ жизни, семейный уклад, порой даже — этническую принадлежность и язык общения. Многие лишились своего прежнего общественного статуса, собственности и материального положения. В Германии в 1930 г. (накануне прихода фашистов к власти) насчитывалось 3,5 млн. полностью и около 2,9 млн. частично безработных. За время кризиса разорилось более 50 тыс. крестьян.

Все диктаторы очень хорошо чувствовали свою социальную опору и демагогически апеллировали к ней. Гитлер для утверждения полного единовластия с 1933 по 1938 г. провел **пять референдумов**. Не случайно Лукашенко в гитлеровской модели государственного устройства увидел образец для Беларуси.

Большевики осуществили свою революцию в 1917 г., опираясь на люмпенизированную часть населения. Обращаться за поддержкой ко всему народу они не решились, ибо собственники составляли тогда в России большинство. Поэтому **под лозунгом демократии** в годы гражданской войны **выступали белые, а не красные**. Большевики установили диктатуру пролетариата и беднейшего крестьянства и не постеснялись отказаться от всеобщего избирательного права, приравняв один голос пролетариата к пяти голосам крестьян (так было до 1936 г.).

Демократия какое-то время существовала лишь в рамках правящей партии. Любопытно, что Сталин для утверждения своего единовластия в ВКП(б) организовал массовое вступление в нее наиболее люмпенизированной части рабочего класса. В ходе «ленинского призыва» к 1925 г. численность партии выросла в три раза. Опираясь на это полуграмотное новое пополнение, Сталин и проводил «внутрипартийные дискуссии» со своими оппонентами с последующим голосованием. Известный социолог М.Вебер называл такую модель демократии **«плебисцитарно-вождистской»**. Кстати, окончательная победа сталинской демократии произошла после ликвидации крестьян-собственников в ходе коллективизации.

Таким образом, политическая демократия появляется после возникновения развитой рыночной экономики и является ее следствием. У нас же, как всегда, наоборот: демократия предшествовала рынку. Что из этого получилось — мы видим. В период горбачевской перестройки идея демократии помогла разрушить тоталитарную систему. Однако затем отсутствие субъектов рынка и собственности, а также каких-либо страховочных механизмов привели к войнам и иным социальным конфликтам на территории бывшего СССР.

В развитом демократическом обществе плебисциты, может быть, и являются высшей формой волеизъявления народа. Однако мы живем в таком перевернутом мире, в таком «королевстве кривых зеркал», где многие знаки меняются на противоположные, как у Оруэлла. В нашей «виртуальной реальности», в условиях люмпенизированного общества эта самая демократическая форма участия народа в управлении государством может стать тормозом демократических преобразований, породить диктатуру.

У нас по причине продолжающегося господства государственной собственности в экономике общество не структурировано, а значит — не дифференцировано в социально-экономическом плане. Социальные слои и группы со своими специфическими интересами только начинают складываться. Большинство населения не осознало своих интересов и руководствуется преимущественно политическими инстинктами и идеологическими стереотипами. Растерянность, дезориентация, отчаяние, панические настроения от непонимания происходящего создают благоприятные условия для мифологизации массового сознания. В ходе референдума населению предлагается быть судьями в политической игре, правил которой большинство просто не понимает. **Судьбу государства будут решать те, кто не может элементарно справиться с нищетой в своей семье.**

Среди причин, побудивших Лукашенко апеллировать к населению, минуя государственные и общественные институты, была следующая: президент начал терять поддержку среди политической элиты, верхушки государственного аппарата.

Еще весной, во время антипрезидентских митингов и шествий, единство правящей номенклатуры казалось незыблемым. Все государственные институты дружно поддерживали президента. Верховный Совет был полностью ручным. Лишь Конституционный суд одиноко протестовал. Сейчас же налицо симптомы глубокого раскола между Лукашенко и государственной бюрократией.

Процессы соединения власти и собственности, начатые при Кебиче, с приходом Лукашенко приобрели неустойчивый характер. Во-первых, власть и собственность президент все больше замыкает на себя и узкий круг своих верных приспешников, лишая многих чиновников хлебных кормушек. Во-вторых, смена руководителей на всех уровнях приобрела постоянный характер. В-третьих, экономический обвал привел к тому, что возможность распределять становится все более символической, ибо общественный пирог резко уменьшился и сокращается с каждым днем.

Симптомы этого раскола следующие.

Верховный Совет стал медленно эволюционировать в сторону оппозиции. Известное выступление Шарецкого в парламенте в июне стало в какой-то мере Рубиконом. В интервью «Народной газете» 6 августа Лукашенко обрушился с резкой критикой и угрозами в адрес депутатов, являющихся руководителями государственных и хозяйственных структур (а таковых — 3/4 членов Верховного Совета) и, в первую очередь, в адрес пропрезидентской фракции «Согласие» за противодействие политике президента.

Серьезные разногласия наметились между президентом и Кабинетом министров. Последний в полном составе принял решение просить президента отменить указ о приостановке регистрации хозяйственных субъектов. Министр экономики Бадей назвал эти действия главы государства «абсолютно неверным ходом».

Известное совместное заседание Кабинета министров и Совета безопасности едва не вызвало правительственный кризис. Сразу несколько членов правительства во главе с премьером заявили о готовности уйти в отставку. Дело ограничилось лишь отставкой Синицина и Бадея. В ходе заседания Лукашенко впервые высказал сомнение в политической лояльности к президенту.

Интересно, что на этом заседании секретарь Совета безопасности Шейман обвинил правительство в отсутствии экономических реформ, что является, по его мнению, главной причиной затяжного кризиса. Хотя камень брошен в огород Кабинета министров, осколки долетели и до президента, для которого само слово «реформа» является ругательным.

6 августа на заседании правительства его глава Чигирь высказался за слом существующей модели производственных отношений в сельском хозяйстве, за аграрную реформу. Он заявил, что для этого необходимо принять политическое решение. Ключевым моментом аграрной политики, по его мнению, должно стать введение частной собственности на землю. Его поддержал глава администрации президента Мясникович, предложивший превратить землю в товар и за счет ее продажи в частную собственность получить деньги для оздоровления экономики. Все это явно расходится с неоднократно высказываемой позицией президента.

Поручение Лукашенко проверить предыдущую работу «Беларусбанка» свидетельствует о начавшихся разногласиях с председателем правления Национального банка Винниковой.

Чтобы вернуть поддержку номенклатуры, снова объединить ее под своим контролем, и понадобился референдум. Победа на нем Лукашенко и будет означать установление в стране диктатуры.

Начало нового учебного года в нашей стране сопровождается выступлениями разнообразного чиновного люда. Излагаются ближайшие перспективы и общая стратегия развития системы образования. Но, как всегда, направления и пределы этого развития определяют отнюдь не чиновники от просвещения, а главное лицо государства

Гуманитарный факультет

Константин СКУРАТОВИЧ

Выступая на первой конференции Белорусского профессорского собрания, Александр Лукашенко, заявил, что многим деятелям-гуманитариям следует отказаться от монохромного мировосприятия и преодолеть «партийность» во имя служения подлинной, консолидирующей общество науке. Это необходимо и для воспитания «всесторонне образованного культурного человека с развитым чувством гражданской ответственности». По мнению президента, система образования вообще нуждается в гуманизации, чтобы специалист — независимо от профессии и квалификации — был «гражданином-патриотом».

Со всем этим можно согласиться, если не знать, что именно «всесторонне развитая личность» была объектом воспитания в советской школе. Теперь некоторые из этих личностей управляют государством, демонстрируя полную свободу от всякой всесторонности. И ничего, справляются.

Да и остальных, похоже, не очень обременяет груз всесторонних знаний. Так, глава представительства Международного банка реконструкции и развития в Беларуси Кристофер Уиллоби как-то выразил удивление, что интеллектуальный потенциал одной из самых образованных республик бывшего СССР не способствует ее возрождению. Но для нас в этом нет ничего удивительного. Просто г-н Уиллоби не догадывается, что в Беларуси постоянно случаются казусы, когда никаких книг не читают и не пишут — полагая, что в этом нет необходимости при наличии вождя.

Не так все просто и с требованием «надпартийности», предъявленным к гуманитарной науке. На первый взгляд, он развивает прогрессивную тенденцию реабилитации научного знания, начатую в 60-е годы восстановлением в правах генетики и кибернетики. Но деидеологизация не могла затронуть философию и, тем более, историю КПСС. Да и понравившийся А. Лукашенко белорусский вариант рыночного социализма разработан учеными, которые, судя по всему, не поступились принципами. И для них научность по-прежнему лишь приложение к партийности.

Если коротко, то в интерпретации президента эта «наука» выглядит следующим образом. Поскольку труд создает капитал, а не наоборот, то государство имеет право заглянуть в карман каждого: нет ли там ворованного труда? Но заглядывать в карманы каждого белоруса по известным причинам нет нужды, поэтому президент решил заглянуть в карманы предпринимателей на предмет выявления «криминальных капиталов».

Что на это можно сказать? Во-первых, в отличие, скажем, от кистеня или нагана, капиталы хранятся не в карманах, а на банковских счетах. Во-вторых, труд сам по себе, без капитала, ничего создать не может. В-третьих, был уже у нас Робин Гуд по кличке Ленин. В-четвертых, во всем мире борются с воровством для обеспечения интересов собственника, а не для удовольствия толпы. В-пятых ...стоит ли продолжать?

Тем более, что во имя торжества свободного труда студенческие отряды, как и в прежние времена, уехали в колхозы на уборку картофеля. Сами колхозники в это время «капаюць бульбу» в собственных хозяйствах, памятуя, что зарплата им не выплачена еще за посевную. А наставники юношества из числа профессуры одобряют весь этот маразм и просят денег на его «развитие», выдавая за белорусское ноу-хау.

И, наконец, тема гражданина и патриота. В социальный обиход эти понятия введены именно буржуазной революцией, а их философской основой стал гражданский кодекс, предоставляющий всему населению (а не только благородным сословиям и бюрократам) всю полноту экономических прав, свобод и вытекающих отсюда обязанностей. Та государственная модель, которая сейчас столь агрессивно навязывается обществу, существенно ограничивает гражданские права и безосновательно расширяет обязанности. Поэтому можно предположить, что в будущем о патриотизме белорус будет вспоминать только услышав вежливо-настойчивое: *гражданин, пройдемте!*

В негуманном обществе просто нет условий для формирования гражданина. Тот же, кто думает, что, лишенная возможности участвовать в дискуссии о своем будущем, молодежь застыла в ожидании момента нового торжества социалистического патриотизма в Беларуси, глубоко заблуждается. Как показывают данные социологических опросов, ей давно безразличны стимулы «пролетарского гнева», проповедуемые ныне со всех высоких трибун. Молодое поколение стремится к самореализации другим, менее истеричным способом.

СВАБОДА
20 верасня 1996 г., № 71

Новые правила игры на период до 2000 года

Одним из важнейших аргументов исполнительной власти в борьбе за голоса населения перед референдумом стал проект «Программы социально-экономического развития Республики Беларусь на 1996—2000 годы», созданной усилиями президентской команды. Программа еще не принята, но уже активно преподносится как вершина экономической и социальной мысли. Между тем оценки независимых экспертов весьма критичны: Программа просто изобилует нестыковками.

Хотите Программу – давайте новую Конституцию

Прежде всего бросается в глаза постоянное упорное подчеркивание руководящей и направляющей роли вождя А.Г.Лукашенко. Начинается проект словами: «В течение последних двух лет усилия Президента... были направлены на противодействие разрушающим экономику страны негативным процессам». Отмечается, что благодаря именно его заслугам произошло «замедление темпов экономического спада в целом, снижение инфляции, оживление производства в отдельных отраслях экономики и регионах, относительная стабилизация курса национальной валюты».

Разработчики полностью полагаются только на президентскую власть. В Программе отмечается, что законодательная база, которая могла бы обеспечить выполнение данной Программы, отсутствует и парламент, естественно, не в состоянии ее принять. По расчетам заместителя главы администрации президента г-на Прокоповича, для этого потребуется 75—80 законодательных актов. Следовательно, оперативное обеспечение Программы будет производиться «главным образом на основе указов президента и их незамедлительной практической реализации». В этой связи «необходимо и расширение полномочий Кабинета министров в законодательно-правовой сфере», которое должно быть получено путем всенародного референдума. В заключении говорится, что «указанные задачи могут быть реализованы только путем внесения изменений и дополнений в Конституцию».

Мечты о наивном коммунизме, или Помесь свиньи со слоном

Проект предусматривает «проведение экономических преобразований на рыночной основе под контролем государства». Это один из основных принципов Программы — соединить административно-командную систему управления с рыночной экономикой, что попросту невозможно.

Формулировки Программы столь же бессмысленно-расплывчаты, сколь и красивы на первый взгляд: «Необходимо стремиться к объединению всех граждан нашей страны... вокруг цели строительства такого общества, в котором свобода и благосостояние каждого зависили бы от свободы и благосостояния всех, а свобода и благосостояние всех — от свободы и благосостояния каждого, где высокий и все возрастающий материальный уровень жизни сочетался бы с социальным согласием и партнерством, сотрудничеством и взаимопомощью в рамках сильного и процветающего государства». «Стремиться» можно сколько угодно. А может, именно «стремление» и есть конечная цель? Тогда любые средства и пути приемлемы.

Конкретная политика — конкретные противоречия

В разделе, касающемся промышленности, отмечается, что «преодоление кризиса невозможно без решительного и неотложного преобразования производственного государственного сектора». Правильно. Но «государственное регулирование в сфере производства заключается в выборе приоритетов и оказании им выборочной поддержки». Нетрудно догадаться, как именно будет осуществляться «выбор приоритетов» и кто подымет уровень благосостояния тех, кто выбирает. Меры по «защите отечественных производителей» предполагают значительное повышение цен на импортные товары — тем самым стимулируя как покупку белорусской продукции, так и падение жизненного уровня белорусского населения.

Видимо, для пущей важности (или занимательности?) в проект внесены элементы детектива. Разработчики Программы делают ставку на «возвращение вывезенных из республики инвестиционных ресурсов и недопущение их расхищения». Будут ли к этому подключены ЦРУ, ФСБ и Интерпол, не сообщается.

Интересно выглядит и «финансовое обеспечение стабилизации экономики»: «излишне ограничительный подход в области эмиссии платежных средств уступит место рациональной экспансионистской политике». В этом случае совершенно очевиден рост инфляции, хотя Программой предусмотрено ее снижение до 0,5% в месяц к 2000 году.

«В целях увеличения финансовых средств и направление их на финансирование производственной сферы предусматривается привлечение свободных денежных средств населения посредством проведения гибкой депозитной политики». Не в рамках ли Программы снижена ставка рефинансирования, что повлекло за собой снижение доходности по вкладам в банках?

«Всенародно-избранный» — избирателям

Относительно социального обеспечения предусматривается «рост реальных доходов населения в пределах 5—8% в год» за счет увеличения количества различных госпрограмм и льгот. Неясны только источники финансирования, особенно учитывая бюджетный кризис. Скорее всего социальные расходы потребуют включения печатного станка и инфляция благополучно съест всякое увеличение доходов.

Не забыли в Программе и об обеспечении занятости: «проект предусматривает продолжение политики Президента, направленной на недопустимость массовых сокращений и высокого уровня безработицы. В тоже время программа структурной перестройки экономики предусматривает увеличение производительности труда и частичное высвобождение рабочих мест на многих предприятиях». Это противоречие планируется разрешить как за счет опять таки ряда дорогих государственных программ, так и за счет таких мер как «расширение практики организации общественных работ».

Вдобавок ко всему президент скромно собирается «преодолеть отрицательные последствия радиоактивного загрязнения...».

Параграф о кадровой политике открыто декларирует политический сыск и преследования. Среди основополагающих принципов называется «политическая лояльность».

Но свое место найдется и для «нелояльных». Как сообщил г-н Прокопович, комментируя Программу, БНФ обладает связями на Западе и поэтому может содействовать привлечению оттуда инвестиций. В свою очередь ПКБ может помочь с инвестициями из России, где компартия имеет большое влияние», а также из коммунистического Китая.

А теперь представьте себе, что по этому документу нам предстоит жить до 2000 года. Конечно, если победит конституция Лукашенко. Чего, будем надеяться, не произойдет.

Алесь САДОВСКИЙ
Вероника СТРОЕВА

У СВЕЦЕ

Беларусы дапамагаюць палякам

Паводле звестак польскага міністэрства статыстыкі, беларускія турысты ў 1995 годзе прывезлі з сабой у Польшчу і патрацілі каля 310 млн. долараў.

Больш за 95% гэтай сумы прыпадае на дробных гандляроў — «чаўнакоў». Беларусы трымаюць выразнае лідэрства ў базарным гандлёвым абароце Польшчы. На другім месцы — украінцы (225 млн. USD), расіяне (53 млн. долараў) — на шостым, пасля чэхаў, славакаў, літоўцаў. Нашыя землякі вязуць у Польшчу пераважна «зялёныя», спірт і цыгарэты. З Польшчы ж — усё: гародніну, кілбасы, кансервы, рыбу, шакалад, пральныя парашкі, мэблю... Хіты сёлетняга сезона — складныя дзверы «гармонікам» і сядзенні да ўнітазаў.

Камуніста судзяць за хлусню

Апошні шэф латышскіх камуністаў у часы СССР Альфрэд Рубікс ізноў стаў перад судом.

Ён ужо асуджаны на 8 гадоў пазбаўлення волі за падтрымку жнівеньскага путчу 1991 г. Цяпер Рубікс абвінавачваюць у тым, што падчас выбарчай кампаніі ў парламент у 1995 г. ён заявіў, што не мае юрыдычных перашкод для выстаўлення сваёй кандыдатуры. У Латвіі закон забараняе выбірацца ў парламент тым, хто быў членам кампартыі пасля 13 студзеня 1991. За свядомую хлусню Рубіксу пагражае яшчэ адзін год турмы.

У Папы Рымскага – апендыцыт?

Аперацыя чакае ў бліжэйшы час не толькі Барыса Ельцына, але і Папу Рымскага.

Як паведамляюць крыніцы ў Ватыкане, у кастрычніку Яна Паўла II будуць аперыраваць з прычыны апендыцыту. Аднак такі дыягназ выглядае даволі дзіўна: звычайна такая аперацыя робіцца ў экстранным парадку, а не планава. Італьянскія СМІ шырока абмяркоўваюць гэтую тэму. У прыватнасці, газета *La Repubblica* надрукавала інтэрв'ю з вядомым хірургам Карлам Карузам, які сцвярджае, што пад банальным апендыцытам ватыканскія лекары імкнуцца схаваць нейкую цяжкую хваробу. У некаторых іншых выданнях з'явілася версія, што медыкі хочуць «адкрытым спосабам» даследваць брушную поласць галавы касцёла.

Разам з тым асабісты доктар Папы Рэната Будзанэці афіцыйна заявіў, што ў Яна Паўла II не выяўлена ніякіх новатвораў і сур'ёзных захворванняў. Аперацыя ў кастрычніку будзе ўжо шостай з таго часу, як кардынал Караль Вайтыла стаў Янам Паўлам II.

Шэсць генералаў пойдуць у турму

Суд у Берліне прызнаў: вайсковыя начальнікі былой ГДР павінны несці непасрэдную адказнасць за стрэлы па людзях, якія ўцякалі ў ФРГ праз берлінскую сцяну.

Шэсць нямецкіх генералаў на мінулым тыдні былі прыгавораныя да розных тэрмінаў пазбаўлення волі. Самую вялікае пакаранне — шэсць з паловай гадоў турмы — атрымаў Клаўс Баўмгартэн, былы шэф памежных войскаў, які ў 1980 г. уласнаручна падпісаў распараджэнне страляць па ўцекачах. Нагадаем, што на мяжы паміж дзвюма нямецкімі дзяржавамі загінула больш за 800 чалавек.

Прысутныя ў зале «таварышы» падсудных па партыі і службе, неаднаразова перарывалі суддзю, нецэнзурна лаяліся. Генералы апраўдваліся, што яны дзейнічалі ў рамках законаў ГДР. Аднак суд пастанавіў, што той, хто страляе ў безабароннага, парушае правы чалавека. А гэта — цяжкае злачынства, незалежна ад дзяржаўнага ладу. *«Хто служыць дзяржаве беззаконня, сам становіцца саўдзельнікам злачынства»*, — сказаў суддзя, абвяшчаючы прысуд.

Прафесія, за якую кепска плацяць

Амерыканскі часопіс *World Link* падлічыў, колькі зарабляюць прэзідэнты, міністры, дэпутаты парламента і рабочыя ў розных краінах свету. Як відаць з табліцы, у большасці дзяржаваў высокае палітычнае становішча зусім не азначае высокі дабрабыт. Значыць, улада мусіць мець іншыя прыцягальныя рысы, чым проста вялікая зарплата.

Расія стаіць на першым месцы па «сціпласці» палітыкаў: расійскі прэзідэнт атрымлівае ўсяго ў два разы больш, чым прамысловы рабочы — але хто ж паверыць, што першая асоба дзяржавы можа працаваць за мільён рублёў у месяц? Самы ж высокааплатны палітык — прэм'ер-міністр Сінгапура, які зарабляе сапраўды вялікія грошы. Зрэшты, Сінгапур — магутны фінансава-эканамічны «тыгр» Далёкага Усходу — можа сабе гэта дазволіць.

Гадавая зарплата (у доларах ЗША)

	Кіраўнік дзяржавы (ураду)	Міністр	Дэпутат парламента	Рабочы ў прамысловасці	Індэкс*
Расія	3.328	3.275	4.168	1.0703	2.0
Канада	98.852	81.723	65.793	31.637	3.1
Італія	82.655	45.085	126.331	26.687	3.1
Швецыя	119.738	101.317	42.369	28.784	4.2
Францыя	136.533	72.941	89.639	31.121	4.4
Вялікабрытанія	129.189	106.845	68.832	24.421	5.3
ЗША	200.000	148.400	133.600	32.164	6.2
Чэхія	17.567	13.551	7.985	2.689	6.5
Швейцарыя	300.765	300.765	47.263	45.135	6.7
Аўстралія	141.242	92.481	58.550	19.472	6.7
Польшча	27.873	24.574	15.777	3.825	7.3
Японія	395.049	288.312	35.382	48.065	8.2
Венгрыя	24.440	16.120	11.284	2.926	8.4
Германія	320.156	167.038	138.503	38.023	8.4
Паўднёва-Афрыканская Рэспубліка	150.766	115.806	52.768	13.312	11.3
Мексіка	133.551	90.422	49.725	10.760	12.4
Зімбабве	48.582	25.569	11.013	2.482	19.6
Сінгапур	812.858	574.476	65.174	14.459	56.2

**Індэкс «сціпласці» палітыкаў паказвае, у колькі разоў больш за рабочага атрымлівае кіраўнік дзяржавы або прэм'ер-міністр.*

Міністр культуры не любіць гарэлку

Міністр культуры Польшчы Здзіслаў Падканьскі звярнуўся ў пракуратуру з патрабаваннем забараніць прадукцыю гарэлкі «Шапэн».

Гарэлку «Шапэн» — у спецыяльных бутэльках з партрэтам выдатнага польскага кампазітара — выпускае *Polmos* (так у Польшчы называюцца гарэлачныя заводы) у горадзе Седльцы. (Дарэчы, аналагічна выглядае сувенірная гарэлка «Мінская», якую ў Беларусі выпускае Клімавіцкі гарэлачны завод.)

Нядаўна ў Лондане «Шапэн» заняў першае месца на міжнародным конкурсе элітных спіртных напояў. Польская прэса разрэкламавала гэты факт, а вытворцы цешыліся перспектывай шырокага выхаду на заходнія рынкі. І раптам — на табе: міністр культуры псуе ўсе планы.

На думку міністра, ужыванне імя і выявы Шапэна для рэкламы такога тавару, як гарэлка, абражае памяць вялікага кампазітара і шкодзіць нацыянальнай культуры. Аднак, што датычыць культуры, то высветлілася адна пікантная прадрабязнасць: *Polmos* ад кожнай прададзенай бутэлькі робіць спецыяльныя адлічэнні Таварыству культуры імя Фрэдэрыка Шапэна, якое ў свой час дало згоду на выкарыстанне імені і партрэта кампазітара для рэкламы гарэлкі.

Пракуратура будзе разглядаць гэты канфлікт, але нічога антызаконнага ў дзейнасці гарэлачнага завода няма: назва і графічнае афармленне бутэлькі афіцыйна зарэгістраваныя, седлецкі *Polmos* атрымаў патэнт. На думку юрыстаў, толькі родзічы Шапэна могуць забараніць ужываць яго імя ў мэтах рэкламы. Але на сённяшні дзень прамых нашчадкаў Шапэна няма. А калі б родзічы кампазітара ўсё ж выступілі з патрабаваннем забароны, то судзіцца давялося б доўга і не толькі з гарэлачнікамі. Іменем Шапэна ў Польшчы называюцца таксама цыгарэты, цукеркі, шакалад, мужчынскія парфумы... А можа шакалад не шкодзіць культуры?

Магдалена НЕПАКАЙ

Панядзелак 23 верасня

Белорусское телевидение
15.00 Новости.
15.15 «Флиппер».
16.00 ТВ — школе.
16.20 Студия «Окно».
16.40 На добрый лад.
16.50 Мастерская.
17.05 «Это мы не проходили...»
17.20 «Познай себя».
17.50 Музыкальный антракт.
18.00 Финансовое время.
18.20 Экономикст.
18.35 MTV.
18.50 Новости.
19.00 Референдум: откровенный разговор.
19.45 Зеркало.
20.05 Белорусский дом.
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.45 Спортивный телекурьер.
22.05 Фильмотека. «Горячий снег».
23.45 Футбол. Чемпионат Беларуси. «Динамо» (Минск) — «Динамо-93». Т. 2.
0.35 Новости.

ОРТ
14.00 Новости.
14.20 «Город собак».
14.45 Марафон-15.
15.00 Звездный час.
15.40 «Элен и ребята».
16.05 Джэм.
16.30 «Вокруг света».
17.00 Новости.
17.20 «Новая жертва».
18.10 Час пик.
18.35 Угадай мелодию.
19.00 «Мы».
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.40 «Багз — электронные жучки». «Надежда на успех».
21.45 Э.Радзинский. «Театральный роман».
22.30 Кубок мира «Мастер-ралли-96».
22.45 Новости.
22.55 «Линия кино». «Дом на песке».

Канал «Россия»
16.00, 19.00, 23.00 Вести.
16.20 Блок-нот.
16.35 «Челленджерс».
17.05 Зависит от тебя.
17.20 Правда о гербалайфе.
17.30 L-клуб.
18.15 Момент истины.
19.30 «Санта-Барбара». Х/ф.
20.30 Джентльмен-шоу.
21.00 Погода на завтра.
21.05 «На острие ножа». Х/ф.
22.00 Телескоп.
22.30 Арт-обстрел.
23.20 Товары — почтой.
23.30 Музыка всех поколений.
23.45 «Не спи и смотри».

Санкт-Петербург
17.00 Мультфильм.
17.05 «Солти».
17.35 Показывает ЛОТ.
18.40 Большой фестиваль.
18.55, 22.10, 23.45 Информ ТВ.
19.15 Спорт.
19.20 «Первая любовь».
20.10 II Международный театральный фестиваль им. А.П.Чехова.
20.40 Телеслужба безопасности.
20.55 Спортивное обозрение.
21.05 «Жизнь Клима Самгина».
22.30 «Исторические расследования».
23.05 Хоккей. Чемпионат России.

IV канал, НТВ
17.00 «Дикая природа: борьба за жизнь».
17.30 Футбольный клуб.
18.00, 21.00, 23.00 Сегодня.
18.35 Герой дня.
19.00 Мир кино. «Туман».
20.30 «Конюшня роста. Кто это».
21.35 Фестиваль мини-сериалов. «Сделка Райнмана».
22.30 Времечко.
23.20 Всемирная шахматная Олимпиада.
23.25 Теннис в полночь.

Аўторак 24 верасня

Белорусское телевидение
7.30 Утренний коктейль.
7.50 Экономикст.
8.00 Новости.
8.15 «Это мы не проходили...»
8.30 Бездельник.
9.00 ТВ — школе.
9.20 «Дежурная аптека».
10.20 Туробъектив.
15.00 Новости.
15.15 «Флиппер».
16.00 ТВ — школе.
16.30 Все про все.
17.00 Уроки Н.Новожиловой.
17.30 Музыкальный антракт.
17.40 Мотоспорт. Супербайк. Чемпионат мира-96.
18.15 Будьте здоровы.
18.25 Экономикст.
18.35 MTV.
18.50 Новости.
19.00 Референдум: откровенный разговор.
19.35 «Дежурная аптека».
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.55 Музыкальный антракт.
22.05 Х/ф «Все будет хорошо».
23.50 Новости.

ОРТ
14.00, 17.00, 22.30 Новости.
14.20 «Город собак».
14.45 Кварьете «Веселая квампания».
14.55 Мультитролляя.
15.10 Волшебный мир, или Синема.
15.40 «Элен и ребята».
16.05 ...До шестнадцати и старше.
16.30 «Вокруг света».
17.20 «Новая жертва».
18.10 Час пик.
18.35 Угадай мелодию.
19.00 Тема.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.40 Х/ф «Огненные версты».
22.15 Кубок мира «Мастер-ралли-96».
22.40 Хит-парад.

Канал «Россия»
6.00 Утренний экспресс.
6.25 По дороге на работу.
6.35 «Мак и Матли».
7.00, 10.00, 16.00,19.00,23.00 Вести.
7.20 Утренний экспресс-2.
7.50 В мире капитала.
8.00 Ретро-шлягер.
8.25 «Дорогая редакция...»
9.00 «Санта-Барбара». Х/ф.
9.50, 23.20 Товары-почтой.
16.20 Блок-нот.
16.35 «Челленджерс».
17.10 Зависит от тебя.
17.25 Тележурнал «Здоровье».
17.35 Эх, дороги!
18.00 Чрезвычайный канал.
18.25 Губернские выборы — 96.
19.30 «Санта-Барбара». Х/ф.
20.30 Раз в неделю.
21.00 Погода на завтра.
21.05 Красная полоса.
21.30 «Гамлет». Х/ф. С. 1.
22.50 Мультфильм.
23.30 Музыка всех поколений.
23.45 «Кто во что горазд».
23.55 Звуковая дорожка.

Санкт-Петербург
11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 21.55, 23.20 Информ ТВ.
12.10 «Первая любовь».
13.00 Срок ответа — сегодня.
13.30 Советы садоводам.
13.40, 20.40 Телеслужба безопасности.
14.10 Детектив на телеэкране. «Демпси и Мейкпис».
14.55 Театральная провинция?
15.20 «Улица рыбаков в Клайпеде». Т/ф.
16.10 «Папа, мама и я — спортивная семья».
16.35 «Философия по Филу».
17.00 Детское ТВ: «Ребятам о зверятах».
17.35 Показывает ЛОТ.
18.40 Большой фестиваль.
19.15 Спорт.
19.20 «Первая любовь».
20.10 Формула согласия.
20.55 Спортивное обозрение.
21.05 Детектив на телеэкране. «Демпси и Мейкпис».
22.15 «Дым». Х/ф. С. 1.

IV канал, НТВ
6.00, 9.00, 13.00 Сегодня.
6.20 «Мистер Никто, или Опасные игры». С. 1.
7.15 Х/ф «Кто там поет».
8.40 Русский альбом. Группа «Ногу свело».
9.20 Х/ф «Чудесные годы».
9.45 Д/ф «Вспомним те годы. 1978».
10.40 Х/ф «Туман».
12.05 «Сделка Райнмана».
14.45 «Из истории русского портрета. Рокотов и Левицкий». Д/ф.
15.05 Ю.М.Лотман. Беседы о русской культуре.
15.40 Уроки рисования.
16.00 Музыкальные новости.
16.10 «Бродвей» нашей юности». Д/ф.
16.40 Новости.
17.00 Д/ф «Дикая природа: борьба за жизнь».
17.30 Женские истории. «Ее первый мужчина».
18.00, 21.00, 23.20 Сегодня.
18.35 Герой дня.
19.00 Фильм «Дорогой папа».
21.30 Футбол. Кубок УЕФА.
23.40 Всемирная шахматная Олимпиада.
23.45 Скалолазание. Кубок мира.

Серада 25 верасня

Белорусское телевидение
7.30 Утренний коктейль.
7.50 Экономикст.
8.00 Новости.
8.15 «Утоли мои печали». Д/ф.
8.30 Компьютерный полигон.
9.00 ТВ — школе.
9.30 «Дежурная аптека».
10.30 Видимо — невидимо.
15.00 Новости.
15.10 «Флиппер».
15.55 «Усадьба».
16.30 Творцы.
16.55 Кредо.
17.15 Гости в дом.
17.45 «Острый угол».
18.15 Музыкальный антракт.
18.25 Экономикст.
18.35 MTV.
18.50 Новости.
19.00 Референдум: откровенный разговор.
19.35 «Дежурная аптека».
20.35 «Кто это?».
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.55 Авто-парк.
22.10 По страницам телемарафона «Память».
23.50 Супергол.
0.20 Новости.

ОРТ
11.00 Новости.
11.10 «Контакт».
11.55 «Тихий Дон». С. 1.
13.40 «Сказки-невелички». Мультфильм.
14.00 Новости.
14.20 «Город собак».
14.45 Кактус и К.
14.55 До-ми-соль.
15.10 Зов джунглей.
15.40 «Элен и ребята».
16.05 Тет-а-тет.
16.30 «Вокруг света».
17.00 Новости.
17.20 «Новая жертва».
18.10 Час пик.
18.35 Угадай мелодию.
19.00 Авторская программа.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.40 «Шостакович смеется». М/ф.
21.00 Кубок мира «Мастер-ралли-96».
21.20 Футбол. Лига чемпионов.«Аякс» (Голландия) — «Грассхоппер» (Швейцария). Трансляция из Голландии.
23.20 Новости.
23.30 Футбол. Лига чемпионов.

Канал «Россия»
6.00 Утренний экспресс.
6.25 По дороге на работу.
6.35 «Мак и Матли».
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 23.00 Вести.
7.20 Утренний экспресс-2.
7.50 В мире капитала.
8.00 Ретро-шлягер.
8.25 «Дорогая редакция...»
9.00 «Санта-Барбара». Х/ф.
9.50, 23.20 Товары — почтой.
16.20 Блок-нот.
16.35 «Челленджерс».
17.05 Зависит от тебя.
17.20 Тележурнал «Здоровье».
17.30 «Астрология любви».
18.00 Клуб губернаторов.
18.25 Лидер-прогноз.
19.30 «Санта-Барбара». Х/ф.
20.30 «Бочка меда».
21.00 Погода на завтра.
21.05 От форте до пьяно.
21.35 «Гамлет». С. 2.
23.30 Музыка всех поколений.
23.45 «Кто во что горазд».
23.55 «Не спи и смотри».

Санкт-Петербург
11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 21.55, 23.15 Информ ТВ.
12.10 «Первая любовь».
13.00 Срок ответа — сегодня.
13.30 Советы садоводам.
13.40, 20.40 Телеслужба безопасности.
14.10 «Демпси и Мейкпис».
15.00 Балет «Воскрешение».
15.25 «На бис».
15.40 Сокровища Петербурга.
16.10 Личное дело.
16.35 «Философия по Филу».
17.00 Мультфильм.
17.05 «Солти».
17.35 Показывает ЛОТ.
18.40 Большой фестиваль.
19.15 Спорт.
19.20 «Первая любовь».
20.10 Только без паники.
20.50 Спортивное обозрение.
21.00 «Демпси и Мейкпис».
22.15 «Дым». С. 2.

IV канал, НТВ
6.00, 9.00, 13.00 Сегодня.
6.20 «Мистер Никто, или Опасные игры».
7.10 Х/ф «Убийство среди друзей».
8.40 Х/ф «Музыканты».
9.20 Х/ф «Чудесные годы».
10.05 Д/ф «Вспомним те годы. 1979».
11.00 Х/ф «Дорогой папа».
12.40 «Доктор Угол».
14.40 Д.Шостакович. Седьмая симфония. Документы. Размышления.
15.25 Мультфильм.
15.35 Русский язык.
16.00 Музыкальные новости.
16.10 «Бродвей» нашей юности». Д/ф.
16.40 Новости.
17.00 «Горец».
17.30 Женские истории. «Ее первый мужчина».
18.00, 21.00, 23.00 Сегодня.
18.35 Герой дня.
19.00 Фильм «Война полиций».
20.45 «Доктор Угол».
21.35 «Остров Эллис: чистилище для эмигрантов». С. 1.
22.30 Времечко.
23.20 Всемирная шахматная Олимпиада.
23.25 Такова спортивная жизнь.
23.55 Кафе «Обломов».

Чацвер 26 верасня

Белорусское телевидение
7.30 Утренний коктейль.
7.50 Экономикст.
8.00 Новости.
8.15 Авто-парк.
8.30 «Дежурная аптека».
9.30 Телевизионный АРТ-клуб.
15.00 Новости.
15.10 «Флиппер».
15.55 ТВ — школе.
16.25 Концертный сезон.
16.55 Арсенал.
17.25 Уроки Н.Новожиловой.
17.55 Музыкальный антракт.
18.05 Мастерская.
18.25 Экономикст.
18.35 MTV.
18.50 Новости.
19.00 Вертикаль.
19.35 «Дежурная аптека».
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.55 Музыкальный антракт.
22.10 Х/ф «Театр». С. 1.
23.15 «Крок».
0.15 Новости.

ОРТ
8.00 Новости.
8.15 «Новая жертва».
9.00 Футбол. Лига чемпионов. «Фенербахче» (Турция) — «Ювентус». т. 2.
9.55 «Сладкая сказка». М/фильм.
10.10 Клуб путешественников .
11.00 Новости.
11.10 «Под крышей мира».
11.55 «Тихий Дон». С. 2.
13.45 «Два жадных медвежонка». Мультфильм.
14.00 Новости.
14.20 «Город собак».
14.45 Лего-го!
15.10 Тин-Тоник.
15.40 «Элен и ребята».
16.05 Рок-урок.
16.30 «Вокруг света».
17.00 Новости.
17.20 «Новая жертва».
18.05 Час пик.
18.30 Играй, гармонь любимая!
19.00 Один на один.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.40 Х/ф «Щелчок».
22.55 Кубок мира «Мастер-ралли-96».
23.10 Новости.
23.20 «Обоз».

Канал «Россия»
6.00 Утренний экспресс.
6.25 По дороге на работу.
6.35 «Мак и Матли».
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 23.00 Вести.
7.20 Утренний экспресс-2.
7.50 В мире капитала.
8.00 Ретро-шлягер.
8.25 «Дорогая редакция...»
9.00 «Санта-Барбара». Х/ф.
9.50, 23.20 Товары — почтой.
10.20 «Черный принц Аджуба». Х/ф. С. 1.
16.20 Блок-нот.
16.30 «Челленджерс».
17.00 Зависит от тебя.
17.15 Мультфильм.
17.25 Эксповестник.
17.35 Царская ложа.
18.00 Новое пятое колесо.
18.40 «Темная» для С.Григорьянца.
19.30 «Санта-Барбара». Х/ф.
20.30 Рек-тайм.
20.45 Лотто-миллион.
21.00 Погода на завтра.
21.05 «Прикосновение». Х/ф.
22.45 Музыка на десерт.
23.30 Музыка всех поколений.
23.45 «Кто во что горазд».
23.55 Не спи и смотри.

Санкт-Петербург
11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 21.55, 23.35 Информ ТВ.
12.10 «Первая любовь».
13.00 Срок ответа — сегодня.
13.30 Советы садоводам.
13.40, 20.40 Телеслужба безопасности.
14.10 «Демпси и Мейкпис».
15.00 «Фильм про Фиму».
15.35 «Музыкальные среды у Н.А.Римского-Корсакова». Т/ф.
16.10 Парадоксы истории.
16.35 «Философия по Филу».
17.05 Детское ТВ: «Зоопарки мира», «Муха-Цокотуха».
17.35 Показывает ЛОТ.
18.40 Большой фестиваль.
19.15 Спорт.
19.20 «Первая любовь».
20.10 «Личное дело».
20.55 Спортивное обозрение.
21.05 «Демпси и Мейкпис».
22.15 Закулисье.
22.55 «Телекомпакт».

IV канал, НТВ
6.00, 9.00, 13.00 Сегодня.
6.20 «Мистер Никто, или Опасные игры».
7.15 «Дети в темноте». Х/ф.
9.20 Х/ф «Чудесные годы».
9.45 Д/ф «Вспомним те годы. 1980».
10.35 «Война полиций». Х/ф.
12.15 «Остров Эллис: чистилище для эмигрантов». С. 1.
14.35 Альфред Шнитке. «Между прошлым и будущим».
15.25 Ю.М.Лотман. Беседы о русской культуре.
16.00 Музыкальные новости.
16.10 «Бродвей» нашей юности». Д/ф.
16.40 Новости.
17.00 «Горец».
17.30 Женские истории. «Ее первый мужчина».
18.00, 21.00, 23.00 Сегодня.
18.35 Герой дня.
19.00 Фильм «Взять живым или мертвым».
21.35 «Остров Эллис: чистилище для эмигрантов». С. 2.
22.30 Времечко.
23.20 Всемирная шахматная Олимпиада.
23.25 Кино не для всех. «Спасибо за каждое новое утро».

Пятніца 27 верасня

Белорусское телевидение
7.30 Утренний коктейль.
7.50 Экономикст.
8.00 Новости.
8.15 «Еще не вечер...»
8.30 «Час тишины. После пленэра». Д/ф.
8.50 Мультфильм.
9.00 ТВ — школе.
9.30 «Дежурная аптека».
10.30 «Зеркало».
15.00 Новости.
15.15 «Флиппер».
16.00 Педагогический экран.
16.40 «Родовод» на III фестивале белорусской польки в Чечерске.
17.15 «Крок».
17.45 Музыкальный антракт.
17.55 «Контрасты».
18.25 Экономикст.
18.35 MTV.
18.50 Новости.
19.00 Референдум: откровенный разговор.
19.35 «Дежурная аптека».
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.55 Музыкальный антракт.
22.10 «Театр». С. 2.
23.25 «12, или На ночь глядя».
23.45 Акколада.
0.15 Новости.

ОРТ
8.00 Новости.
8.15 «Новая жертва».
9.10 Один на один.
9.50 Смак.
10.10 «День рождения». М\фильм.
10.20 Пока все дома.
11.00 Новости.
11.10 «От пятницы до пятницы».
11.55 «Тихий Дон». С. 3.
14.00 Новости.
14.20 «Город собак».
14.45 «Остров Чунга-Чанга».
15.05 Путь к Храму.
15.40 «Элен и ребята».
16.05 «Действующие лица». «Новый директор».
16.30 «Вокруг света».
17.00 Новости.
17.20 «Новая жертва».
18.15 Человек и закон.
18.45 Поле чудес.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.40 Х/ф «Сценарий убийства».
22.30 Взгляд.
23.10 Кубок мира «Мастер-ралли-96».
23.30 Новости.
23.40 Времена года. «Осенние соблазны»

Канал «Россия»
6.00 Утренний экспресс.
6.25 По дороге на работу.
6.35 «Мак и Матли».
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 23.00 Вести.
7.20 Утренний экспресс-2.
7.50 В мире капитала.
8.00 Ретро-шлягер.
8.25 «Дорогая редакция...»
9.00 «Санта-Барбара». Х/ф.
9.50, 23.20 Товары — почтой.
10.20 Торговый дом.
10.35 «Черный принц Аджуба». С. 2.
16.20 Блок-нот.
16.35 «Челленджерс».
17.00 Империя игр.
17.50 Технодром им. И.П.Кулибина.
18.00 Вертикаль.
18.25 Бесконечное путешествие.
19.30 «Санта-Барбара». Х/ф.
20.30 Сам себе режиссер.
21.05 Погода на завтра.
21.10 «Прохиндиада-11». Х/ф.
22.50 Мультфильм.
23.30 Музыка всех поколений.
23.45 Адамово яблоко.

Санкт-Петербург
11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 21.55, 23.45 Информ ТВ.
12.10 «Первая любовь».
13.00 Срок ответа — сегодня.
13.30 Советы садоводам.
13.40, 20.40 Телеслужба безопасности.
14.10 «Демпси и Мейкпис».
14.55 Дом кино.
15.35 «Забытые места». Т/ф.
16.10 Ток-шоу «Наобум».
16.35 «Философия по Филу».
17.00 Мультфильм.
17.05 «Солти».
17.35 Показывает ЛОТ.
18.40 Большой фестиваль.
19.15 Спорт.
19.20 «Первая любовь».
20.10 Без названия.
20.55 Спортивное обозрение.
21.05 «Демпси и Мейкпис».
22.15 «Я — гений».
22.40 «Дым». С. 3.

IV канал, НТВ
6.00, 9.00, 13.00 Сегодня.
6.20 «Мистер Никто, или Опасные игры».
7.05 Х/ф «Страх съедает душу».
8.35 Русский альбом. Группа «Моральный кодекс».
9.20 Х/ф «Чудесные годы».
10.05 Х/ф «Взять живым или мертвым».
11.50 «Остров Эллис: чистилище для эмигрантов».
12.40 «Доктор Угол».
14.40 «Поэзия садов». Д/ф.
15.10 Минарет.
15.40 Руский язык.
16.00 Музыкальные новости.
16.10 «Бродвей» нашей юности». Д/ф.
16.40 Новости.
17.00 «Горец».
17.30 Футбольный клуб.
18.00, 21.00, 23.00 Сегодня.
18.35 Герой дня.
19.00 Фильм «Сегодня — новый аттракцион».
20.35 Русский альбом. Группа «Ногу свело».
21.35 «Остров Эллис: чистилище для эмигрантов». С. 3.
22.30 Времечко.
23.20 Всемирная шахматная Олимпиада.
23.20 Фильм «Мужья и любовники».
0.55 Ночной канал. Эротические шоу мира.

Не выезжая из Беларуси, можно стать студентом американского университета

Занятно, что в США не только уровень жизни, но и система образования коренным образом отличается от нашей. Там почему-то считают, что «тройка» по химии в аттестате за среднюю школу еще не значит, что ты не должен стать хорошим врачом, а пресловутый средний балл далеко не всегда адекватно отображает уровень способностей и интеллекта. Полученные благодаря «зубрёжке» школьные оценки не имеют никакого значения в США, где в университетах нет вступительных экзаменов, а студентов зачисляют на основе прохождения теста *SAT-1 (Scholastic Attitude Test)*. Этот экзамен является частью государственной программы США *ATP (Admission Testing Program)*. Именно документ об успешной сдаче *SAT-1* является главным условием для зачисления в университеты США.

Впервые на территории СНГ *SAT-1* можно сдать в Минске, и, не выезжая из Беларуси, стать студентом американского университета. Эту возможность организовала американская корпорация *Cross Reference Corporation*, имеющая многолетние связи с департаментами и вузами США. Эксклюзивным партнером корпорации на территории Беларуси является общественная организация «Общеобразовательные программы». С одобрения Министерства образования и науки Беларуси и при участии Республиканского института высшей школы и гуманитарного образования в Минске был создан Информационно-консультационный центр для поддержки в подготовке и сдачи экзамена *SAT-1*.

SAT-1 направлен на определение общего интеллектуального уровня абитуриента путем тестирования в областях, условно названных лингвистика и математическая логика. Вопросы по лингвистике «попутно» выявляют знание истории, политики, географии, литературы, а математические тесты проверяют умение применять абстрактные знания в конкретных жизненных ситуациях.

Экзамен состоит из семи смысловых блоков, содержащих около 170 вопросов, требующих письменных ответов. Все вопросы и ответы — на английском языке, без каких-либо скидок для иностранцев. На ответы можно затратить не более трех часов.

Практика показывает, что даже самые талантливые выпускники наших очень средних школ психологически и системно не готовы к сдаче подобного теста. Стереотип поведения выпускных и вступительных экзаменов, к сожалению, часто перекрывает дорогу в западные университеты порой очень способным людям. Поэтому корпорация проводит платную 40-часовую подготовку к экзамену, после которой ничто не должно помешать абитуриенту в момент тестирования полностью раскрыть свои способности.

Сам прием экзамена осуществляет экзаменационная комиссия и официальный правительственный представитель США. Самое обнадеживающее, что *SAT-1* вы можете сдавать 5 раз, имея возможность каждой попыткой повышать свой результат. От количества набранных баллов зависит, в какой ВУЗ может претендовать абитуриент. Американцы считают, что «если ты умный, то умен во всем» — поэтому успешно сдавшие *SAT-1* могут выбирать любой ВУЗ, от медицинского до философского.

Ни для кого не секрет, что в Америке высшее образование далеко не бесплатно, и варьируется в разных университетах от 2 до 18 тысяч долларов за год учебы. Однако и тут многое зависит от результатов прохождения *SAT-1*. Если показанный уровень достаточно высок, вступает в действие программа федеральной финансовой помощи абитуриенту, проявившему отличные способности. Кроме того, в США сейчас активно действуют разнообразные программы помощи студентам из стран бывшего коммунистического блока.

Cross Reference Corporation после сдачи экзамена обеспечивает всей полнотой информации об американских университетах: правила, местонахождение, оплата, разнообразные скидки и стипендии и даже наличие расовых и криминальных проблем в данном районе. Корпорация обеспечивает надлежащее оформление всех визовых и вступительных документов. У трапа самолета по желанию студента его будут встречать представители фирмы, которые доставят до университета и «на всякий случай» дадут свой контактный телефон.

Подготовка к экзаменам уже началась. Первое тестирование пройдет в ноябре. Не откладывайте на завтра исполнение своей мечты, тем более что первым ста абитуриентам предоставляется значительная скидка. Телефон для тех, кто решил учиться в Америке: (017) 227-26-03

Виталь АСИПОВИЧ

АФІША

ТЭАТРЫ: 77-мы тэатральны сезон адкрываецца ў **Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы 20 верасня**. Па традыцыі першы спектакль сезона — купалаўская **«Паўлінка»**. **21 і 22 верасня** купалаўцы даюць «Ідылію», паводле Дуніна-Марцінкевіча, **23 верасня** пройдзе **«Жаніцца — не журыцца»** братоў Далецкіх і М.Чарота, **25 і 26 верасня** тэатр пакажа прэм'ерную пастаноўку канца мінулага сезона — **«Ромул Вялікі»** па п'есе Ф.Дзюрэнмата. Пачатак спектакляў а 19-й гадзіне, квіткі каштуюць 20 тысяч рублёў.

Тэатр оперы і балета на гэтым тыдні прапануе паглядзець балеты Чайкоўскага **«Шчаўкунок» (20 верасня)** і **«Лебядзінае возера» (22 верасня)**, **21 верасня** пройдзе опера Чайкоўскага **«Пікавая дама»**, **24 верасня** — опера А.Барадзіна **«Князь Ігар»**, **25 верасня** — балет А.Пятрова **«Стварэнне свету»**, **26 верасня** — опера Чайкоўскага **«Іяланта»**.

У **Тэатры музычнай камедыі** сезон адкрываецца прэм'ерай. Новую пастаноўку ажыццявіў Барыс Лагода — беларускі рэжысёр, які жыве і працуе ў Навасібірску. Тэатр запрасіў яго, каб паставіць у Мінску аперэту О.Штраўса **«Капялюш Напалеона»**. Гэты твор даволі рэдкі для рэпертуару тэатраў постсавецкай тэрыторыі, хаця і пабудаваны паводле класічных законаў аперэты — жыццё разлучае герояў у часы бурлівай маладосці, каб потым падараваць ім шчаслівую сустрэчу на вяршыні поспеху і славы. У спектаклі занятыя вядучыя акцёры тэатра, у ім шмат гумару, прыгажосці, радаснай музыкі. Прэм'ерныя паказы — **20 і 21 верасня**. **22 верасня** тэатр ладзіць ранішні спектакль для дзяцей — **«Стойкі алавяны жаўнерык»** С.Баневіча. У той жа дзень вечарам — **«Жанчына-кажан»** Ё.Штраўса. **25 верасня** пройдзе **«Ноч у Венецыі»** Ё.Штраўса, а **26 верасня** — **«Марыца»** І.Кальмана.

Тэатр-студыя кінаакцёра запрашае **20 і 21 верасня** пагледзець спектакль **«Айсэдора. Танец кахання»**, **22 верасня** — **«Выкрадання Алены»** Л.Вэрнэйля, **24 верасня** — **«Тэатр купца Япішкіна»** Я.Міровіча.

Пачынае свае выступленні **Тэатр сатыры і гумару «Хрыстафор»**, які месяцаў цяпер на сцэне Палаца культуры прафсаюзаў. **20 верасня** адбудзецца эстрадна-сатырычная імпрэза **«Хорошо сидим!»**, **21 верасня** тэатр запрашае на «безалкагольныя вячоркі з гледачамі» пад назваю **«Трэцім будзеш?»**, **22 верасня** будзе праведзена культурна-гумарыстычная мерапрыемства **«Ад Чыжоўкі да Камароўкі»**. Квіткі на «Хрыстафор» каштуюць ад 30 да 50 тысяч рублёў, а пачынаюцца спектаклі а 18-й гадзіне.

ФІЛАРМОНІЯ: **20 верасня** распачынаецца 59-ты канцэртны сезон. У першым канцэрце прагучыць Сімфонія для фартэпіяна з аркестрам Дзмітрыя Смольскага (саліст — Ц.Сергеені), а таксама 13-я сімфонія Дзмітрыя Шастаковіча, выкананне якой прымеркавана да 90-годдзя вялікага расійскага кампазітара. Гэты твор быў напісаны ў 1962 г. з выкарыстаннем вершаў Я.Яўтушэнкі. Выканаўцы — Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр РБ і Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла РБ імя Р.Шырмы, саліст — заслужаны артыст Расіі А.Сайфулін (бас). **25 верасня** на сцэне Канцэртнай залы філармоніі выступіць лаўрэат міжнародных конкурсаў Сяргей Мікулік (фартэпіяна). Прагучаць санаты Бетховена, Рахманінава, Пракоф'ева і «Іспанская рапсодыя» Ліста.

ГАСТРОЛІ: **22 верасня** ў Мінск прыязджае славутая расійская спявачка **Алена Камбурава**. У яе праграме выкарыстаная творчасць рускіх паэтаў «срэбнага веку», папулярных савецкіх бардаў, славутых заходніх кампазітараў ХХ ст. — усё тое, што ў нашай краіне публіка любіць яшчэ з часоў «фізікаў і лірыкаў». Канцэрт адбудзецца ў **Доме афіцэраў** а 19-й гадзіне, квіткі каштуюць ад 50 да 100 тысяч рублёў.

24 верасня МХАТ імя Чэхава, дзе мастацкім кіраўніком Алег Яфрэмаў, прывязе паказаць мінчанам свой спектакль «Дорогие мои, хорошие», пабудаваны на фактах біяграфіі Сяргея Ясеніна. Пачатак у 19 гадзін у **Доме афіцэраў**, кошт квіткоў 50—100 тысяч рублёў.

ВЫСТАВЫ: Гродзенская абласная арганізацыя СМ Беларусі прадстаўляе ў Палацы мастацтваў выставу **«Мастакі Прынёмання»**. Творы жывапісцаў і скульптараў сапраўды сучасныя, таленавітыя, вартыя ўвагі знаўцаў і аматараў. Асобна трэба адзначыць выдатныя работы майстроў мастацкага шкла, што працуюць на славутай шкляной гуце «Нёман».

Адначасова ў **Палацы мастацтваў** працуе выстава жывапісца Руслана Вашкевіча. Філасофія яго мастацтва пабудаваная на своеасаблівых эксперыментах па трансфармацыі формаў чалавечага цела. Аматары сучаснага беларускага мастацтва ўжо знаёмыя з асабістай манерай Р.Вашкевіча па ягоных творах, што ўдзельнічалі ў многіх выставах. Абедзьве выставы ў Палацы мастацтваў бясплатныя і будуць працаваць да канца верасня.

Ганна ШЫМЕЛЕВІЧ

Субота 28 верасня

Белорусское телевидение
8.00 Новости.
8.15 «Созвучие».
8.35 «Судьба моя и надежда».
9.05 Сущность.
9.35 Здоровье.
10.10 Уроки Н.Новожиловой.
10.40 Все про все.
11.05 «Ералаш».
11.25 Творцы.
12.10 «Лиловый шар». Х/ф.
13.25 Многоголосие.
13.55 Коллаж.
14.30 «Европейская двадцатка MTV».
15.15 Мир природы и увлечений.
15.55 Мастерская.
16.25 Премьер-кино.
17.15 Четвертое измерение.
17.50 «Я люблю джаз».
18.30 Галерея.
19.05 «Я родом из детства». Х/ф.
20.40 Колыбельная.
21.00 Новости.
21.45 Музыкальный антракт.
21.55 «Долгой жизни синьоре!» Х/ф.
23.45 Видимо-невидимо.

ОРТ
6.50 Фильм «Стрекоза».
8.25 Слово пастыря.
8.40 Домашняя библиотека.
9.00 Новости.
9.15 Не зевай!
9.45 Утренняя почта.
10.20 Смак.
10.45 Третьяковка.
11.10 Умники и умницы.
11.55 Времена года. «Осень».
13.25 Очевидное-невероятное.
14.00 Новости.
14.20 Сериал «Возвращение на остров сокровищ».
15.15 Окно в Европу.
15.40 В мире животных.
16.20 «Колесо истории».
17.00 Новости.
17.20 «Ералаш».
17.30 Времена года. «Осенний марафон».
19.15 «Двадцать восемь минут о любви».
19.55 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.40 «Вьетнам. До востребования».
21.40 Кубок мира «Мастер-ралли-96».
21.55 Брэйн ринг.
22.45 Времена года. «Осенняя соната».

Канал «Россия»
7.00 Лукоморье.
7.30 «Маугли».
7.50 «Мак и Матли».
8.15 «Матч-реванш». М/фильм.
8.35 По вашим письмам.
9.00 Товары — почтой.
9.15 Мультфильм.
9.30 Ваше право.
10.00 Вести в одиннадцать.
10.15 Экспортлес.
10.30 Доброе утро.
10.55 21 кабинет.
11.25 Анонимные собеседники.
11.50 Мультфильм.
12.00 «Поэт в России — больше, чем поэт».
12.25 Проще простого.
13.00, 19.00, 23.40 Вести.
13.20 «Софи». Телесериал.
14.15 Ничего, кроме...
14.30 Де факто.
14.55 Поют драматические артисты.
15.20 Своя игра.
15.55 Футбол. Чемпионат России.
18.00 «Королева Марго».
19.35 Субботний вечер в стиле «джаз».
21.05 Двойной портрет.
21.55 «Боб Робертс». Х/ф.
23.55 Программа «А».

Санкт-Петербург
9.25 По реке плывет топор.
9.55, 11.55, 13.55, 15.55, 18.55 Информ ТВ.
10.10 «Честь имею».
10.40 Непознанное.
11.10 Ток-шоу «Наобум».
11.40 Страсти-мордасти.
12.10 «Свадьба в Малиновке». Х/ф.
13.40 Мультфильм.
14.10 По всей России.
14.25 «В.Высоцкий. Песни-монологи». Т/ф.
14.40 Усадьбы.
15.10 Спортивное обозрение.
15.25 Парадоксы истории.
16.10 Детское ТВ: «Сказки народов мира».
16.40 «От и до...» Футбол — игра для мужчин.
17.05 Ржавые провода.
18.40 Большой фестиваль.
19.25 «Балзигар — настоящий игрок». Х/ф. С. 1.
20.55 Светская хроника.
21.10 Блеф-клуб.
21.45 Круговорот.
22.05 Роман с героем.
22.30 «Миссис Айрис едет в Париж». Х/ф.

IV канал, НТВ
6.00 Сегодня.
6.20 Х/ф «Чудесные годы».
6.45 «Крутой Уокер: правосудие по-техаски».
7.30 Х/ф «Кафе «Багдад».
9.00 Д/ф «Вспомним те годы. 1981».
9.55 Х/ф «Сегодня — новый аттракцион».
11.20 «Остров Эллис: чистилище для эмигрантов».
12.10 Лучшие цирки мира. «Арена клоунов».
14.00 Искренне ваш.
14.30 «Славянский детектив». Д/ф.
15.35 Шаг из круга.
16.05 Новости кино.
16.25 Ток-шоу «Карьера».
17.00 «Горец».
17.30 «Я и моя собака».
18.00, 21.00 Сегодня.
18.30 «Олег Пеньковский — двойной агент». Д/ф.
19.00 «Остров Эллис: чистилище для эмигрантов».
20.00 Намедни.
20.45 Куклы.
21.35 Фильм «Рыжая Соня».
23.10 Третий глаз.
23.55 Всемирная шахматная Олимпиада.
24.00 Ночной канал.»Плейбой».

Нядзеля 29 верасня

Белорусское телевидение
8.00 Международный курьер.
8.30 «Каслинский Гран-при». Д/ф.
8.40 «Колесо времени».
9.10 «Конон».
9.35 Телебом.
10.10 Лучшие хиты MTV.
10.40 Вершина мира.
11.10 «Все нормально, мама!»
11.40 Турообъектив.
12.00 «Цирки мира».
13.15 Мост.
13.40 Студия «Окно».
14.30 Живая история.
14.45 «Война в воздухе».
15.15 Музыкальный салон Э. Езерской.
15.55 Театр в кресле.
16.30 Бездельник.
17.00 Футбол. Чемпионат Беларуси. «Динамо-93» (Минск) — МПКЦ (Мозырь). т. 2.
17.45 Компьютерный полигон.
18.15 Х/ф «Тревожное воскресенье».
19.40 Колыбельная.
20.00 Резонанс.
20.50 Спортивный телекурьер.
20.55 Новости-ТВ.
21.10 Ток-шоу «Карамболь».
21.45 «Синема». «Скалолаз».
23.45 Бархатный сезон.

ОРТ
7.00 «Ералаш».
7.10 Фильм «Золотые часы».
8.25 Мультфильмы нашего детства. «Сказка о рыбаке и рыбке».
9.00 Новости.
9.15 «Непутевые заметки» Дм.Крылова.
9.30 Пока все дома.
10.10 Утренняя звезда.
11.00 «Армейский магазин».
11.30 Играй, гармонь любимая!
12.00 Провинциальные истории.
12.30 «Подводная одиссея команды Кусто».
13.25 Смехопанорама.
14.00 Новости.
14.20 «Великий Шостакович». М/ф.
15.10 Клуб путешественников.
15.55 Как-то раз.
16.10 Мультфейерверк.
16.50 «Ералаш».
17.20 Счастливый случай.
18.05 Клуб «Белый попугай».
19.00 Время.
19.40 Х/ф «Миссия».
22.05 Футбольное обозрение.
22.35 Новости.
22.45 «Триумф» в Париже.

Канал «Россия»
7.00 Лукоморье.
7.30 «Маугли».
7.50 «Шел трамвай по городу...» Д/ф.
8.00 Спортлото.
8.10 «Мак и Матли».
8.35 Пилигрим.
9.05 Устами младенца.
9.30 Присяга.
10.00 Вести в одиннадцать.
10.15 Русское лото.
10.55 Приз группы «Савва».
11.00 Человек на Земле.
11.25 Книжная лавка.
11.50 «Я была счастливой...»
12.30 Проще простого.
13.00, 23.05 Вести.
13.20 «Софи».
14.15 Ничего, кроме...
14.30 Диалоги о животных.
15.00 Караоке по-русски.
15.25 Песня России.
16.10 Футбол без границ.
16.40 «У всех на устах».
17.00 Волшебный мир Диснея.
18.00 «Королева Марго».
19.00 Зеркало.
19.55 Погода на завтра.
20.00 «Девчата». Х/ф.
21.40 «Ню».
22.35 У Ксюши.
23.20 «Заметки о театре».
24.00 Репортер.
0.15 Виниловые джунгли.

Санкт-Петербург
9.25 Папа, мама и я — спортивная семья.
9.55, 11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 20.55 Информ ТВ.
10.10 Овертайм.
10.40 «Записано золотыми буквами». Д/ф.
11.10 Храм.
11.40 Весь этот цирк.
12.10 «Овод». Х/ф.
13.45 Мультфильм.
14.10 Еще одна Россия.
15.10 «Любовь и жизнь женщины».
16.10 Спортивная программа.
16.35 Детское ТВ: «Полосатая музыка», «Сказка за сказкой».
17.35 Показывает ЛОТ.
18.40 Сокровища Петербурга.
19.25 «Балзигар — настоящий игрок». С. 2.
20.45 Мультфильм для взрослых.
21.10 Ноу смокинг.
21.55 Международное обозрение.
22.25 «Посмотрим».
22.40 Баскетбол. Чемпионат России.

IV канал, НТВ
6.00 Х/ф «Чудесные годы».
6.25 «Крутой Уокер: правосудие по-техаски».
7.10 Х/ф «Стелла».
8.55 Д/ф «Вспомним те годы. 1982».
9.50 «Остров Эллис: чистилище для эмигрантов».
10.30 Д/ф «Олег Пеньковский — двойной агент».
10.55 Х/ф «Рыжая Соня».
12.20 Намедни.
13.00 Куклы.
14.05 Домашние питомцы.
14.25 Подъем переворотом.
14.55 Мультфильм.
16.25 Дивертисмент.
17.00 «Горец».
17.30 «Сто к одному».
18.00 Сегодня.
18.30 «Человек в маске».
19.10 «Исчезнувшие цивилизации». «Тибет».
20.00 Итоги.
21.10 Фильм «Детсадовский полицейский».
23.10 Всемирная шахматная Олимпиада.
23.15 Лучшие шоу и варьете мира. «Беспечный Париж».

СВАБОДА
20 верасня 1996 г., № 71

СПОРТ

Хакеісты бітву скончылі, шахматысты – пачалі

ШАХМАТЫ: СУСВЕТНАЯ АЛІМПІЯДА

У сталіцы Арменіі Ерэване адкрылася XXXII шахматная Алімпіяда, у якой удзельнічаюць 127 мужчынскіх і 82 жаночыя калектывы. У мужчынскіх камандах па 6 шахматыстаў — 4 гуляюць і 2 у запасе, у жаночых — па 4 (3 і 1 адпаведна). У першым туры беларусы сустракаліся з шахматыстамі Сінгапура. Толькі Аляксей Аляксандраў на першай дошцы зрабіў нічыю. А Юрый Шульман, Віктар Купрэйчык і Яўген Мачалаў прынеслі тры ачкі. У выніку нашыя выйгралі — 3,5:0,5. А вось у гульні з камандай Македоніі яны дзейнічалі менш удала. Купрэйчык прайграў, а Шульман, Дыдышка і Мачалаў звялі свае сустрэчы ўнічыю — 1,5:2,5. У спаборніцтве з камандай Філіпінаў беларусы перамаглі 3:1 і набралі 8 ачкоў з 12 магчымых.

Аднак горш стартавалі жанчыны. Лік першага матча з камандай Калумбіі — 2:1 (выйгралі Генрыета Лагвілава і Таццяна Загорская, прайграла Анастасія Сарокіна), а ў другім Алена Заяц, Лагвілава і Сарокіна ўсе тры свае паядынкі саперніцам з Балгарыі прайгралі — 0:3. У трэцім туры беларускія шахматысткі з лікам 3:0 выйгралі ў філіпінак. Такім чынам, яны маюць 5 ачкоў з 9 магчымых.

ХАКЕЙ: БРЭТ — СЫН БОБІ

Брэт Хал — сын легендарнага Бобі Хала — стаў лепшым бамбардзірам першага розыгрыша Кубка свету. Але калі Бобі гуляў у 1974 годзе за зборную Канады ў серыі матчаў супраць зборнай СССР, то ягоны сын выступаў за каманду ЗША, якая, нагадаем, у мінулы ўік-энд стала ўладальнікам ганаровага трафея. Брэт Хал закінуў 7 шайбаў і зрабіў 4 выніковыя перадачы — 11 ачкоў. Другі паказчык у іншага амерыканца — Джона Лэклэра — 9 ачкоў (6+3), трэці — у шведа Матса Сундына — 7 (4+3). Капітан зборнай Канады Уэйн Грэцкі мае тыя ж 7 ачкоў (4+3). У зборнай Расіі лепшымі сталі Сяргей Фёдараў — 6 (3+3) і Аляксандр Магільны — 6 (2+4).

На 19 матчах пабывалі 290 тысяч гледачоў — у сярэднім больш за 15 тысяч на адной гульні. У нас столькі не ходзяць і на футбол.

ФУТБОЛ: ЧЭМПІЯНАТ БЕЛАРУСІ

У заключных гульнях 21 тура выйгравалі толькі госці: «Дынама-93» (Мінск) — у магілёўскага «Дняпра» — 1:0, МВКЦ (Мазыр) — у «Лакаматыва-96» (Віцебск) — 2:0, «Атака» (Мінск) — у ФК Маладзечна — 2:1. Становішча ў групе лідэраў такое:

1. «Дынама» (Мінск) — 54 ачкі (21 гульня). 2. МВКЦ — 53 ачкі (21 гульня). 3. «Белшына» — 44 ачкі 21 гульня). 4. «Атака» — 41 ачко (20 гульняў). 5. «Дынама-93» — 37 ачкоў (19 гульняў). 6. «Нафтан-Дэвон» — 37 ачкоў (21 гульня). 7. «Лакаматыў-96» — 35 ачкоў (21 гульня). ... 16. «Ведрыч» — 9 ачкоў (21 гульня).

У першым матчы 22 тура «Дынама» (Мінск) перамагло сталічных «тарпедаўцаў» — 5:0.

Лідэрам турніру другой лігі з'яўляецца магілёўскі «Трансмаш», які на 7 ачкоў апярэджвае бліжэйшых сапернікаў — «Гомель» і «Камунальнік» (Слонім).

З ЖЫЦЦЯ «ЗОРАК»: ДАЧКА ПЕЛЕ

32-гадовая бразіліянка Сандра Рэжына Машаду Арантыс ду Насіменту, прызнаная нядаўна судом законнай дачкою Пеле, балаціруецца на дэпутата заканадаўчага сходу горада Сантус (штат Сан-Паўлу). Яна з'яўляецца старэйшай дачкою вядомага футбаліста, а цяпер — надзвычайнага міністра па справах спорту Бразіліі, і мае ўсе шанцы перамагчы на выбарах, што адбудуцца ў кастрычніку. Сандра нарадзілася ў пачатку 60-х гг. у выніку любоўнай сувязі футбольнай «зоркі» з бразіліянкай Анізіяй Машаду. Цяпер яна працуе прадаўшчыцай у краме дзіцячага адзення і фінансуе сваю перадвыбарчую кампанію з уласнай кішэні. Ад бацькі, які зарабіў дзесяткі мільёнаў долараў на рэкламе і прадпрымальніцтве, Сандра не атрымлівае ніякай дапамогі. Пеле вельмі злуецца на яе за тое, што яна даказала ягонае бацькоўства праз суд. Аднак Сандру гэта не непакоіць. Яна рыхтуе да друку кнігу, у якой збіраецца распавесці пра тое, як цяжка ёй было змагацца з правасуддзем, каб яе афіцыйна прызналі дачкою Пеле.

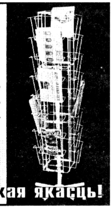
НОВАЕ КАХАННЕ МАРЦІНЫ

Дзевяціразовая чэмпіёнка Уімблдонскіх турніраў Марціна Наўрацілава вядомая тым, што аддае жанчынам перавагу перад мужчынамі. Яе чарговая каханка — былая мадэлька Хантэр Рэно. «Я кахаю Хантэр так, як не кахала нікога», — кажа Марціна. Зрэшты, аб сваіх ранейшых пасіях яна выказвалася ў тым жа духу.

АЛІМПІЙСКІ СІМВАЛ

Тры бумерангі, якія складваюцца ў постаць бегуна — сімвал Алімпіяды 2000 года. Бумерангі дагэтуль выкарыстоўваюцца карэнным насельніцтвам Аўстраліі для палявання.

Сямён ПЛОЦ

ПАВАРОТЫ ЛЁСУ

Трыццаць хвілін кіравання

У кнігу рэкордаў Гінэса можа трапіць жыхарка вёскі Балбасава Аршанскага раёна Соф'я Антонаўна Гапанькова.

Своеасаблівы рэкорд С.Гапаньковай у тым, што яна займала пасаду старшыні Аршанскага райсельгасхарчу... толькі паўгадзіны. Віцебскае абласное начальства, паставіўшы жанчыну на чале раённага аграрнага сектара, праз 30 хвілін рэзка памяняла сваю думку. У Віцебску раптам «успомнілі», што за С.Гапаньковай яшчэ цягнуцца грашкі з таго часу, калі яна была намеснікам старшыні Аршанскага райсельгасхарча, і па некаторых фактах праводзіцца праверка.

Арцём ДЗЕДАЎ

ЗДАРЭННІ

Не шкадуйце цэменту на сцены

Днямі ў жыхара Гомеля з гаража невядомыя скралі 28 дываноў, 100 камплектаў накідак на крэслы, 350 трубак шпалераў і аўтапрычэп «Зубраня».

Усё гэта злачынцы выцягнулі праз праём у сцяне, якую акуратна разабралі па цагліне.

Мікалай ГРЫПІЧ

Падарожжа ў багажніку

Нядаўна аднаму жыхару Баранавічаў давялося «пакатацца» ў багажніку ўласнай машыны.

На вакзале Баранавічы-Палескія ён неабачліва пагадзіўся падвезці двух маладых мужчын. Замест таго, каб падзякаваць, яны, пагражаючы нажом і пісталетам, выцягнулі дзядзьку з салона і кінулі ў багажнік. На аўтамабілі злачынцы паімчалі ў бок Кобрына. Па дарозе гаспадару неяк удалося адчыніць багажнік і выскачыць.

Толькі пад раніцу небарака дабраўся да першай вёскі, адкуль патэлефанаваў у міліцыю. Міліцыянты спрацавалі добра: на працягу сутак і машыну знайшлі, і злачынцаў затрымалі.

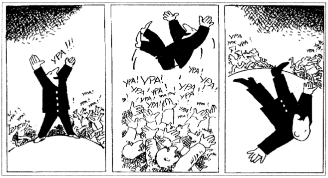
Анатоль МІРСКІ

Пакуль касірка абедала

З касы Рэчыцкага камбіната хлебапрадуктаў знік 21 млн. рублёў.

Крадзёж быў учынены падчас абедзенага перапынку. Ключ ад сейфа, дзе захоўваліся грошы, адкрыта ляжаў на стале касіркі.

Мікалай ГРЫПІЧ

ДАЙДЖЕСТ

Интеллектуалы с волосатой грудью

Зависит ли IQ («Ай-Кью» — коэффициент умственного развития) мужчины от количества растительности на его теле?

По мнению американского психиатора Айкаракуду Элиаса, в течение 22 лет изучавшего зависимость между интеллектом мужчины и волосяным покровом его тела, волосатая грудь чаще всего встречается у ученых и высокообразованных людей.

Как показали исследования, проведенные среди студентов-медиков американских университетов, 45% студентов были «очень волосатыми», при среднем показателе для мужчин менее 10%.

При сравнении студентов с неквалифицированными рабочими выяснилось, что у студентов на теле было намного больше волос, чем у рабочих. Более того, как оказалось, существует прямая зависимость между количеством волос и результатами успеваемости студента: чем больше волос, тем выше успеваемость.

При изучении 117 членов Менса (международного клуба, объединяющего людей с высоким коэфициентом умственного развития) с IQ выше 140 выяснилось, что у самых умных среди них волосы росли не только на груди, но и на спине.

Среди очень волосатых людей можно назвать такие выдающиеся личности, как Робин Уильямс, Питер Селлерс, шахматист Гарри Каспаров и Чарльз Дарвин. С другой стороны у Мухаммеда Али совсем не было волос на теле.

Однако, хотя люди с обильным волосяным покровом как правило умнее, среди гладкокожих также встречаются выдающиеся интеллектуалы. Например, у Альберта Энштейна на теле не было ни одного волоска, и тем не менее он был гением.

Председатель британского Менса изобретатель сэр Синклер решительно опровергнул эту теорию. «У меня не волосатая грудь, — заявил он. — Но мой IQ — 159».

Гленда КУПЕР,
The Independent

La Valsella – фабрика смерти

Италия занимает третье место в мире по производству противопехотных мин

La Valsella — это ряд стоящих в поле неказистых зданий. До введенного в 1994 г. итальянским правительством моратория этот завод, расположенный в пригороде Бресчии, являлся основным производителем противопехотных мин. За пятнадцать лет из его цехов вышли миллионы смертоносных устройств.

После остановки производства и конверсии заводу пришлось возвратиться к выпуску начальной продукции — фиксаторов для автомобильных ремней безопасности. Несмотря на то, что в течение уже нескольких месяцев 40 рабочих завода находятся в вынужденном отпуске, около 30 человек технического персонала продолжают исследовательские работы. Насколько удалось узнать в этом месте, являющемся секретным военным объектом, они разрабатывают системы «умных» мин, способных саморазрушаться или нейтрализоваться по прошествии определенного времени.

С 1985 по 1994 г. Италия занимала третье место в мире по производству мин после бывшего СССР и Китая. И хотя сегодня производство в стране временно прекращено, технологии *La Valsella* распространились по всему миру. Крупный филиал фирмы находится в Сингапуре. Индонезийский концерн *Chartered Industries LTD* продолжает выпускать десятки тысяч мин по итальянской лицензии. По меньшей мере пять стран средиземноморского бассейна: Греция, Испания, Португалия, Кипр и Египет, — а также ЮАР и Ирак производят или производили итальянские мины. Руанда, Ангола и Мозамбик буквально нашпигованы ими.

В *La Valsella* хорошо помнят крупный заказ 80-х годов — 9 млн. мин для Саддама Хуссейна, которые сейчас лежат на минных полях Курдистана.

Фирменной миной *La Valsella* является «Вальмара-69» — осколочная мина, которая при прикосновении к проволоке разбрасывает 3 тысячи стальных шариков в радиусе 300 метров. На заводе разработана система стрельбы, позволяющая забрасывать мины на расстояние более 30 километров. О каких картах минных полей может в таком случае идти речь?

ООН приводит удручающие данные: 110.000.000 противопехотных мин покоятся в земле в 64 странах, чаще всего третьего мира. Еще 100.000.000 ждут своего часа на военных складах. За четверть века их жертвами уже стал 1 миллион человек, из которых 400.000 жителей Афганистана. Производство одной мины стоит менее 40 долларов, обезвреживание обходится в 1.000 долларов. Каждый день от мин получают ранения или гибнут семьдесят человек, большей частью дети.

Рихард ГЕЙЦЕ,
France Press
Подготовил **Владимир АБАНИН**

Падпісны індэкс 63887 E-mail: edit@svaboda.minsk.by Internet: http:\\www.gis.minsk.by © СВАБОДА Спасылка на газету СВАБОДА абавязковая Наклад 90.000 (1-шы завод — 47.000)
Нумар падпісаны ў друк 19.09.96 (15.00) Надрукавана на паліграфічнай фабрыцы «Чырвоная зорка» (г.Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3) ЛВ № 215 Заказ 2614